

50 YEARS

ЖЫЛ БИЗНЕСТІ ЖАУАПТЫ
ЖҮРГІЗУ

Бизнесті жауапты жүргізу
жөніндегі ұлттық байланыс
орталықтары: ықпалын кеңейту
және күтілетін талаптарды
арттыру.

ҰБО қызметі туралы 2025 жылғы жылдық есеп

OF RESPONSIBLE
BUSINESS CONDUCT

Бизнесті жауапты жүргізудің 50 жылдығы және ҰБО өтініштерді қарау тетігінің 25 жылдығы

1976 жылғы 21 маусымда ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттары алғаш рет қабылданды. 2026 жылы олардың қабылданғанына 50 жыл толады. Қабылданған сәттен бастап Басшылық қағидаттары кезең-кезеңімен жаңартылып отырды. Атап айтқанда, 1984 жылы ҰБО жүйесі, ал 2000 жылы ҰБО-лардың шағымдарды қарау тетігі енгізілді. Бизнесті жауапты жүргізуге деген сұраныстың артуына байланысты Ұлттық байланыс орталықтары өз қызметін одан әрі жетілдіріп және дамытып келеді.

Бизнесті жауапты жүргізу жөніндегі ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындарға арналған Басшылық қағидаттары (бұдан әрі – Басшылық қағидаттары) – бұл үкіметтердің бизнеске жауапты кәсіпкерлік қызметті қалай жүзеге асыру керектігі жөніндегі ұсынымдары. Басшылық қағидаттарына қосылған үкіметтер Бизнесті жауапты жүргізу жөніндегі Ұлттық байланыс орталықтарын (ҰБО) құруға міндетті. ҰБО – Басшылық қағидаттарын іске асырудың бірегей тетігі болып табылады және қазіргі уақытта 52 елде жұмыс істейді.

ҰБО қысқаша тарихы

- 1976 • Алдымен басшылық қағидаттар қабылданады
- 1984 • ҰБО басшылық қағидаттарын ілгерілету мақсатында құрылады
- 2000 • Басшылық қағидаттарын жаңарту ҰБО шағымдарын қарау тетігін белгілейді
- 2009 • ҰБО өтініштер саны 100-ге жетті
- 2009 • ҰБО ерікті сараптамалық бағалау циклі басталады
- 2011 • Жаңартылған басшылыққа адам құқықтары жөніндегі тарау енгізілді, ол қысқа уақыт ішінде істер материалдарында ең жиі сілтеме жасалатын бөлімге айналды
- 2019 • ҰБО істері бойынша берілген өтініштер саны 500-ге жетті
- 2023 • Басшылық қағидаттарын жаңарту, атап айтқанда, саясатты қолдаудағы ҰБО ролін күшейту мақсатында
- 2023 • Бір жылда өтініштер саны 100-ден асты
- 2023 • ҰБО сараптамалық бағаларының міндетті циклі басталады

ҰБО:

1. Бизнес өкілдері мен басқа да мүдделі тараптар арасында жауапты іскерлік мінез-құлықты (RBC) насихаттайды
2. Компаниялар Басшылық қағидаттарын сақтамаған жағдайда шағымдарды қараудың соттан тыс тетіктері ретінде әрекет етеді
3. Мемлекеттің Бизнесті жауапты жүргізуді (БЖЖ) ілгерілету жөніндегі күш-жігеріне қолдау көрсете алады.

Жыл сайын ҰБО ЭЫДҰ алдында өз қызметі туралы есеп береді. Осы есепте ҰБО-ның бес тақырыптық саладағы қызметіне қатысты негізгі тұжырымдар ұсынылған.

Негізгі ережелер

2025

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТ

НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫЛАР

ҰБО шағымдарын қарау тетігі

4-бет

Рекордтық 32 ҰБО-ға рекордтық деңгейдегі 120 өтініш келіп түсті, бұл шағымдарды қарау тетігінің ашықтығының артқанын көрсетеді. Істерді қарау мерзімі 2024 жылмен салыстырғанда шамамен алты айға қысқарғанымен, ол әлі де ұсынылған деңгейден едәуір жоғары болып қалды. Жеке тұлғалардан келіп түскен өтініштер саны күрт өсіп, нәтижесінде 2025 жылы өтініштердің жалпы саны 71%-ға артты. Алайда дәл осы санаттағы өтініштердің мақұлдану деңгейі мүдделі тараптар топтарының ішінде ең төмен болды. ҰБО-лар алдыңғы жылдармен салыстырғанда медиация процесіне көбірек компанияларды тартты. Келісімдер саны азайғанымен, берілген ұсынымдар мен қабылданған қорытынды шешімдердің саны артты. 2025 жылдың соңына қарай ҰБО-лардың 73%-ы өздерінің істерді қарау рәсімдерін 2023 жылғы Басшылық қағидаттарының талаптарына сәйкестендіргенін хабарлады.

Ілгерілету

15-бет

Өтініштер санының рекордтық деңгейде болуына қарамастан, ҰБО-лар өз қызметтерін белсенді түрде ілгерілетуді жалғастырып, 42 000-нан астам адамды қамтыды. ҰБО-лардың 88%-ы ілгерілету іс-шараларын ұйымдастырды немесе оларды бірлесіп өткізді, бұл рекордтық көрсеткіш болып табылады. ҰБО-лар жаңа технологияларды енгізіп, сонымен қатар дәстүрлі бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалануды жалғастырды. Осыған қарамастан, көптеген ҰБО-лар іс-шаралардың өте аз санына ғана қатысты, ал ілгерілету жұмыстары әрдайым стратегиялық сипатта бола бермеді немесе мүдделі тараптар топтары арасында әділ бөлінбеді.

Үкіметтің БЖЖ ілгерілету жөніндегі күш-жігерін қолдау

19-бет

Басшылық қағидаттарына қосылған елдердің саны артып келеді, олар Басшылық қағидаттарына, ЭЫДҰ-ның кешенді тексеру жүргізу жөніндегі басшылығына немесе БЖЖ-ны ілгерілетудегі мемлекеттің рөлі туралы ұсынымға сілтемелер қамтылған мемлекеттік саясат пен нормативтік-құқықтық актілерді әзірлеуде. Бұл ретте 18 ҰБО осындай құжаттарды әзірлеуге қатысқанын хабарлады. ҰБО-лар БЖЖ саясатының бағыттарына қатысты ведомствоаралық тетіктерге қатысуын жалғастырды. ҰБО-лардың басым бөлігі (58%) БЖЖ-ны ілгерілету мақсатында мемлекеттік саясат пен нормативтік-құқықтық реттеуді әзірлеу мәселелері бойынша мониторинг жүргізді немесе консультацияларға қатысты. Алайда, тиісті лауазымды тұлғалар арасында мемлекеттің рөлі туралы ұсынымды ілгерілеткен ҰБО-лардың саны аз болды.

ҰБО басқару құрылымдары

21-бет

Жалпы алғанда, ҰБО желісіндегі персонал саны біршама артты. Алайда кейбір ҰБО-лар ресурстар көлемінің жеткіліксіздігі жағдайында жұмыс істеуін жалғастырды, бұл ҰБО-лар арасындағы функционалдық баламалылық деңгейіндегі айырмашылықтардың сақталуына ықпал етті. Сегіз ҰБО-ны қоспағанда, барлық ҰБО өз құрылымдарына мүдделі тараптарды енгізді, бұл осы озық тәжірибені қолдану үрдісін нығайтты.

Алқалық шолулар және әлеуетті арттыру

23-бет

Сараптамалық шолулар ҰБО-ларды нығайтуда және функционалдық баламалылықты қамтамасыз етуде маңызды рөл атқаруын жалғастырды, дегенмен қайта құрылымдауға және ресурстарға қатысты ұсынымдарды іске асыру күрделі болды. ҰБО өкілдері өзара оқыту арқылы және ҰБО-ларға арналған тәлімгерлік бағдарламасын іске қосу арқылы бір-біріне қолдау көрсетті.

1

ҰБО шағымдарын қарау тетігі

Кез келген елдегі мүдделі жеке тұлғалар немесе ұйымдар ҰБО-ға ҰБО қызметі жүзеге асырылатын елде немесе одан тыс жерлерде қызмет атқаратын компанияның әрекетіне қатысты өтініш («нақты жағдай» деп аталатын) бере алады. ҰБО-лар өтініштерді төменде сипатталған бес кезеңге сәйкес қарастырады. ҰБО-лардың нақты жағдайларды қарау тәртібі туралы толығырақ білу үшін осы жерді басыңыз.

Істер әрбір ҰБО-ның өзіне тән істерді қарау рәсімдеріне сәйкес қарастырылады. 2025 жылы 49 ҰБО осындай рәсімдерді қолданды, бұл үш ҰБО-ның өтініштерді қабылдау және қарау жөніндегі осы негізгі кезеңді әлі де орындамағанын білдіреді. 2025 жылы он жеті ҰБО өтініштерді қарау рәсімдеріне өзгерістер енгізді. Осы жаңартулардың он үші (76%) мүдделі тараптармен консультациялар өткізуге байланысты болды. 2025 жылдың соңына қарай ҰБО-лардың 73%-ы өздерінің істерді қарау рәсімдері 2023 жылғы Басшылық қағидаттарға сәйкестендірілгенін хабарлады. Бұл көрсеткіш 2024 жылдың соңындағы 42%-бен салыстырғанда айтарлықтай өскен.

1-кезең.

Басқа ҰБО-мен үйлестіру

- ҰБО-лар жетекші және қосалқы рөлдерді айқындайды (тек біреуден көп қосылған елге қатысты жағдайларда).

2-кезең.

Бастапқы бағалау

- ҰБО бұл мәселелердің қосымша зерделеуді қажет ететінін немесе қажет етпейтінін шешеді.

3-кезең.

Ізгі қызметтер

- Егер өтініш қарауға қабылданса, ҰБО келісімге қол жеткізу мақсатында компаниямен диалог жүргізуге жәрдемдеседі.

4-кезең.

Қорытынды

- ҰБО ұсынымдарды және/немесе анықтаманы қамтуы мүмкін қорытынды өтінішті жариялайды

5-кезең.

Келесі әрекеттер

- ҰБО келісімнің немесе ұсынымдардың орындалуын қадағалайды

ҰБО-ға 2025 жылы келіп түскен өтініштер

120

өтініш 2025 жылы өтініштер саны бойынша алдыңғы рекордтан екі еседен артық

2025 жылы жаңа жағдайлардың саны күрт өсті: 120 жағдай тіркелді, бұл алдыңғы жылдық рекордтан екі есе артық (2020 жылы 58 жағдай).

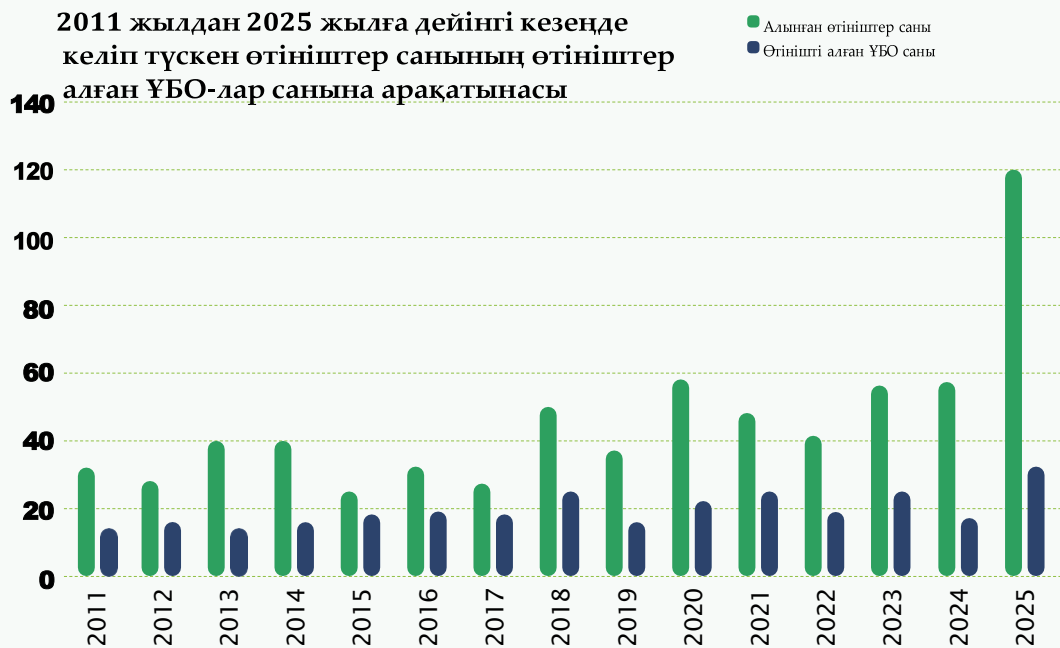
2025 жылы рекордтық саны ҰБО-лар өздеріне жолданған өтініштердің рекордтық көлемін қабылдады

88%

бір жыл ішінде кем дегенде бір өтініш алған ҰБО санының ұлғаюы

Бұл өсім негізінен жеке тұлғалардан келіп түскен өтініштер санының артуына байланысты болды (төменде қараңыз). Сонымен қатар, ол ҰБО-лардың танымалдығын арттырған соңғы жылдардағы белсенді ілгерілету жұмыстарымен де ішінара байланысты болуы мүмкін.

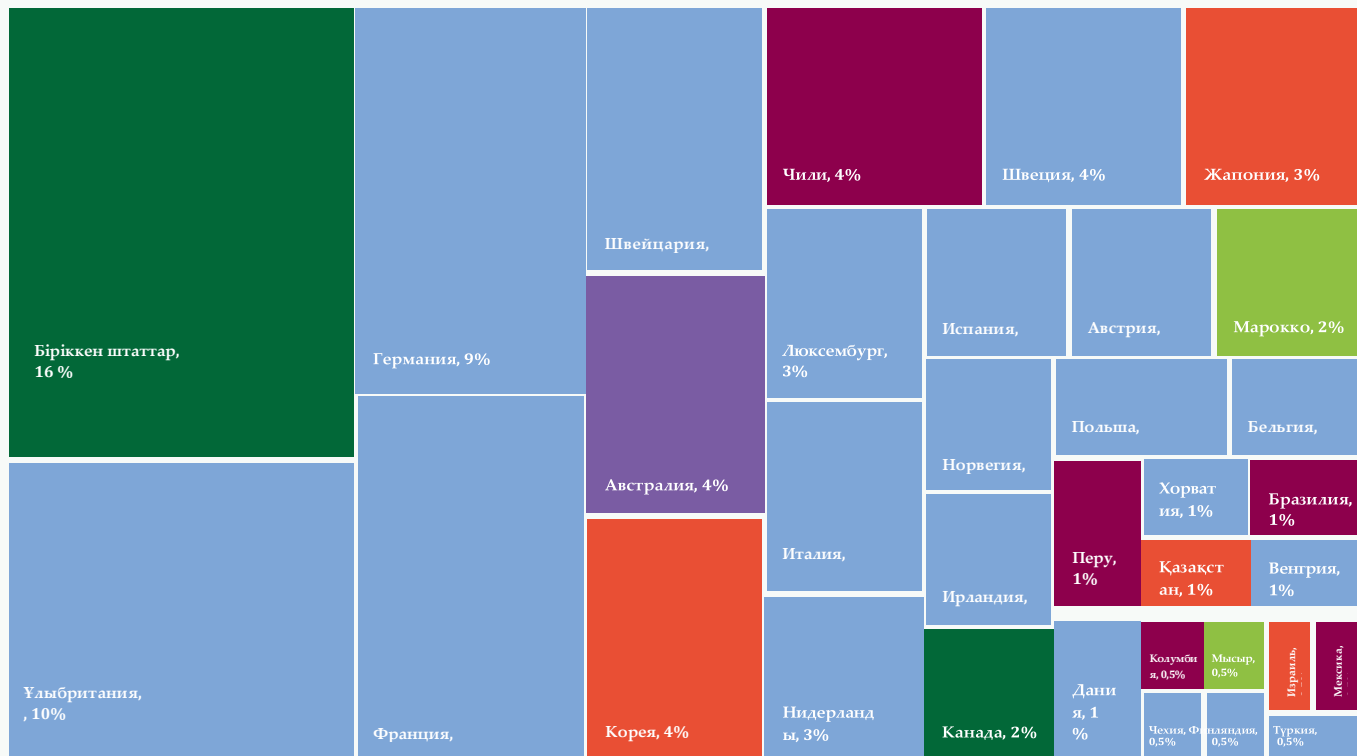
Сонымен қатар, 2025 жыл өтініштер бойынша материалдар алған ҰБО-лардың саны жағынан рекордтық жыл болды: бүкіл желі бойынша 32 ҰБО кемінде бір өтініш алды. ҰБО-лардың 62%-ы өтініштер алғанын ескерсек, бұл көрсеткіш 2024 жылғы 33%-бен салыстырғанда, өтініштер қабылдаған ҰБО-лар санының осы уақытқа дейінгі ең үлкен өсімін білдіреді. Осылайша, хаттамаларды ұсынумен қатар, 2025 жылы ҰБО желісі бойынша берілген өтініштердің саны да рекордтық деңгейге жетті.

Бүкіл ҰБО желісі бойынша өтініштер санының артуына қарамастан, кейбір ҰБО-ларда өтініштердің жоғары шоғырлануы сақталуда. Әсіресе, 2025 жылы жаңа өтініштердің 52%-ын небәрі бес ҰБО қабылдағанын ескерсек, бұл үрдіс айқын көрінеді.

Соңғы үш жыл ішінде ҰБО-ларға жолданған істердің жалпы санын қарастыратын болсақ, олардың жартысынан астамын нөлден екіге дейінгі өтініш алған ҰБО-лар қабылдады. Алайда аз ғана ҰБО жалпы көрсеткіштен ерекшеленеді: соңғы үш жылда төрт ҰБО 20-дан астам өтініш алды.

Соңғы үш жылда ҰБО-ларға келіп түскен өтініштердің үлесі

Аты аталмаған ҰБО соңғы үш жылда өтініш алған жоқ.

Солтүстік Америка Еуропа Оңтүстік Америка Мұхит Азия

Екі ҰБО 2025 жылы нақты инстанциялар бойынша алғашқы өтінімдерін алады

2025 жылы Хорватия ҰБО жеке тұлғалардан екі өтініш алды

2025 жылғы 12 тамызда Хорватияның ҰБО-сы теңіз порттарын басқарумен айналысатын компанияның қызметіне қатысты жеке тұлға берген өзінің алғашқы өтінішін алды. 2025 жылғы 9 қарашада ҰБО теміржол көлігін басқарумен айналысатын компанияға қатысты жеке тұлғадан екінші өтініш алды.

2025 жылы Мысырдың ҰБО-на алғашқы өтініш келіп түсті

2025 жылғы 15 наурызда Мысырдың ҰБО-сы Мысырдың ақпараттық-коммуникациялық секторында жұмыс істейтін компанияның қызметіне қатысты жеке тұлға ұсынған өзінің алғашқы нақты жағдайы бойынша өтінішін алды. Көтерілген мәселелер кешенді тексеру жүргізу жөніндегі басшылықтағы адам құқықтарына, сондай-ақ жұмыспен қамту және еңбек қатынастарына қатысты ережелерді қамтыды..

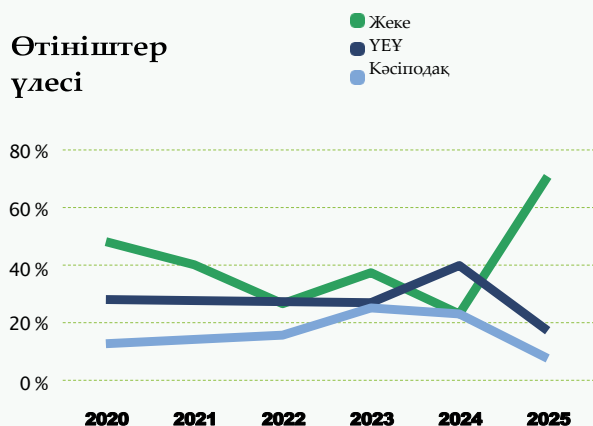
Дереккөз: ҰБО есептілігіне арналған сұрақнамалар (2025)

Жеке тұлғалардан келіп түскен өтініштер айтарлықтай үлесті құрайды: 2025 жылы берілген өтініштердің 71%-ы жеке тұлғалардың өтініштеріне тиесілі болды

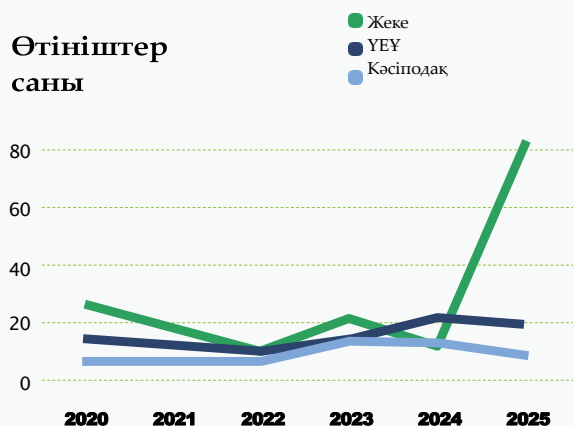
Соңғы алты жылдың бесеуінде басқа өтініш берушілер топтарымен салыстырғанда, ҰБО-ларға ең көп өтінішті жеке тұлғалар жолдады. 2024 жылы үкіметтік емес ұйымдардан (ҰЕҰ) түскен өтініштердің үлесі жоғары болғанымен, 2025 жылы жеке тұлғалардың өтініштері айтарлықтай өсті және келіп түскен барлық өтініштердің 71%-ын құрады, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 23% болған.

Жыл ішінде жеке тұлғалардан келіп түскен өтініштердің үлесі артқанымен, басқа мүдделі тараптар топтарынан түскен өтініштердің саны алдыңғы жылдармен салыстырғанда айтарлықтай өзгерген жоқ. Жеке тұлғалардың өтініштерінде көтерілген мәселелер, салалар және географиялық ауқым басқа мүдделі тараптар топтары ұсынған мәселелермен ұқсас болды.

Өтініштер үлесі

Өтініштер саны

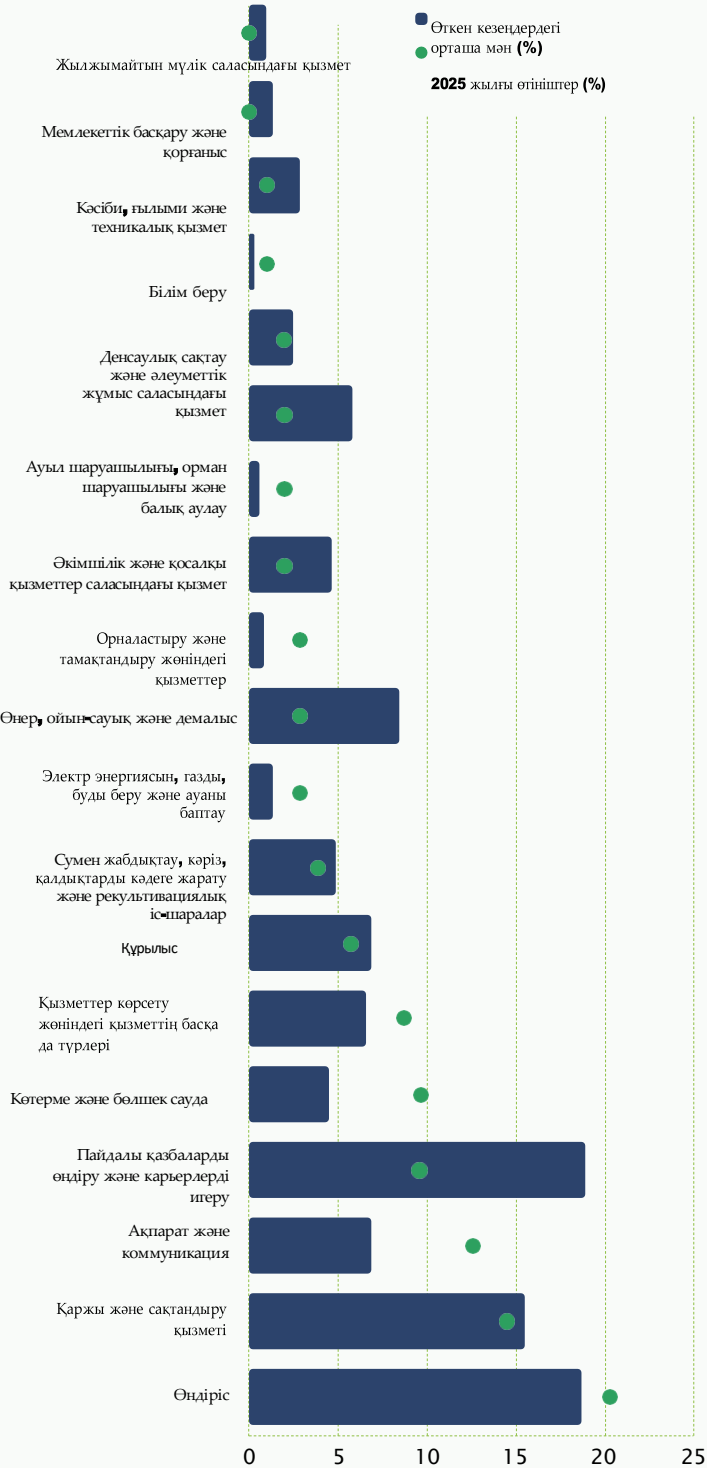

Ақпараттық-коммуникациялық сектордағы өтініштер саны өсуде.

2025 жылы кешенді тексеру жүргізуге және ақпаратты ашуға байланысты мәселелер өтініштердің көп болуымен сипатталды.

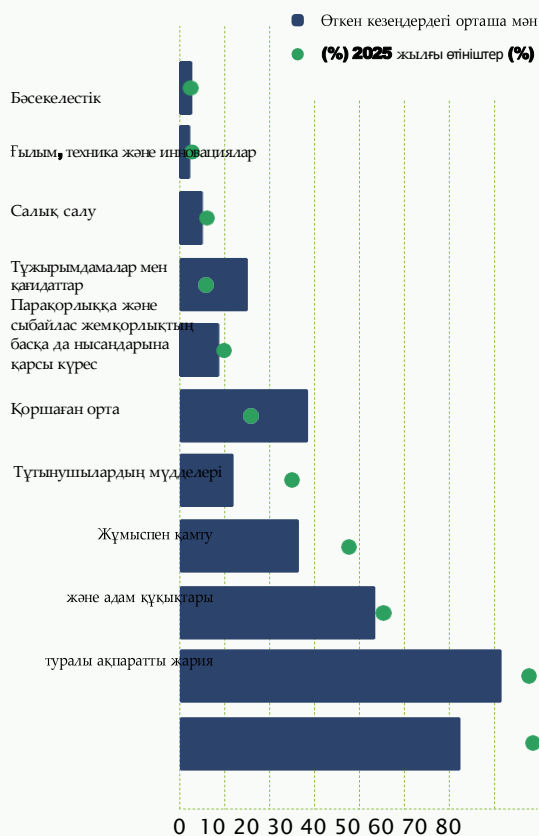
2025 жылы жыл ішінде келіп түскен өтініштер қатысты болған негізгі үш сала мыналар болды: өңдеу өнеркәсібі (21), қаржылық және сақтандыру қызметі (15) және ақпараттық-коммуникациялық қызмет (13). Айта кетерлігі, ақпараттық-коммуникациялық қызмет саласына қатысты өтініштер саны 2011 жылдан бергі тарихи орташа көрсеткіштен шамамен екі есе жоғары болды. Ал пайдалы қазбаларды өндіру саласына қатысты өтініштер саны алдыңғы жылдармен салыстырғанда азайды.

2011-2025 жылдары берілген өтініштерге қатысты секторлар.

Дереккөз: ҰБО жыл сайынғы есептілігіне арналған сауалнама (2024)

2011-2025 жылдардағы шағымдарда көтерілген мәселелер

Дереккөз: ҰБО жыл сайынғы есептілігіне арналған сауалнама (2025)

Ақпараттық-коммуникациялық сектордағы өтініштер санының артуы, оның ішінде әлеуметтік желілерде және жасанды интеллект саласында белсенді жұмыс істейтін компанияларға қатысты өтініштердің көбеюі, 2025 жылы тау-кен өнеркәсібін ең көп аталған үш сектордың қатарындағы дәстүрлі орнынан ығыстырды. 2026 жылы жауапты ЖИ саласында кешенді тексеру жүргізу жөніндегі ЭЫДҰ басшылығының қабылдануына байланысты, жасанды интеллекті әзірлеу және пайдалану мәселелеріне қатысты өтініштерді қараудағы ҰБО-лардың рөлі одан әрі дамуы мүмкін. Жыл ішінде өтініштер әртүрлі секторлар бойынша кеңінен бөлінді: бақыланатын 19 сектордың 17-сіне қатысты өтініштер келіп түсті. Тек мемлекеттік басқару және қорғаныс салалары, сондай-ақ жылжымайтын мүлікпен операциялар саласы қамтылмады. Басқа секторларда тарихи орташа көрсеткіштермен салыстырғанда төмендеу байқалды. Атап айтқанда, электрмен жабдықтау, газбен жабдықтау, бу беру және ауаны кондиционерлеу секторларында, сондай-ақ ауыл, орман және балық шаруашылығы салаларында төмендеу тиісінше 5% және 4%-ды құрады.

Ең жиі көтерілген үш негізгі мәселе мыналар болды: жалпы саясат және кешенді тексеру жүргізу (85 өтініш), адам құқықтары (84 өтініш), сондай-ақ жұмыспен қамту және еңбек қатынастары (49 өтініш). Олардан кейін ақпаратты ашу мәселелеріне қатысты өтініштер келді: 41 өтініште осындай мәселелер аталды, бұл тарихи орташа көрсеткіштен 10%-дан астам жоғары. Бұл БЖЖ саласындағы саясат пен қызмет нәтижелері туралы есептілікке және ақпаратты ашуға назар аударудың күшеюі жөніндегі жаһандық үрдіске сәйкес келеді.

2011 жылы Басшылық қағидаттар жаңартылған кезде енгізілгеннен бері алғаш рет 2025 жылы кешенді тексеру жүргізу жөніндегі ережелерді қамтитын «Жалпы саясат» бөлімі ең көп өтініш алған бөлім болды және адам құқықтарына арналған бөлімді басып озды. Бұл екі бөлім жиі бірге аталады, әсіресе адам құқықтары саласындағы кешенді тексеру жүргізуге байланысты мәселелер қарастырылған кезде. 2025 жылы ұсынылған өтініштер Басшылық қағидаттардың барлық 11 тарауын қамтыды. Тұтынушылар мүдделеріне арналған тарауға қатысты өтініштердің үлесі тарихи орташа көрсеткіштен екі есе жоғары болды. Осы тарауға сілтеме жасалған өтініштердің көбіне жеке тұлғалар береді: 2025 жылы мұндай өтініштердің 74%-ы жеке тұлғалар тарапынан ұсынылды. Қоршаған орта мәселелеріне арналған тарау 2023 жылғы Басшылық қағидаттардың редакциясында жаңартылып, экологиялық мәселелерге айтарлықтай көңіл бөлінгеніне қарамастан, осы тарауға сілтеме жасалған өтініштердің үлесі тарихи орташа көрсеткішпен салыстырғанда 10%-дан астамға азайды. Соның нәтижесінде бұл тарау басқа тараулармен салыстырғанда сирек атала бастады. Бәсекелестік пен салық салу сияқты кәсіпкерлік қызмет пен тең бәсекелестік жағдайларын қамтамасыз ету үшін маңызды, жоғары деңгейде реттелетін салаларға қатысты алаңдаушылықтың артуына қарамастан, тиісті тараулар нақты жағдайлар шеңберінде сирек қарастырылады.

Нидерланд ҰБО-сы ақпараттық-коммуникациялық қызмет секторына қатысты нақты жағдайды қарауды аяқтады.

2021 жылғы 6 сәуірде Халықаралық платформалық көлік қызметтері қызметкерлері альянсы (IAATW) Нидерланд ҰБО-сына нақты жағдайды қарау туралы өтініш берді. Өтініште көлік және жеткізу саласында платформалық қызметтер көрсететін трансұлттық компания Uber Technologies, Inc. (Uber) Басшылық қағидаттарды сақтамады деп мәлімделді. Өтініште компанияның жүргізушілердің денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғау, олардың табысы мен жұмыс уақытына қатысты, сондай-ақ өзінің жаһандық қызметі аясында жүргізушілердің аккаунттарын өшіру және бұғаттау тәжірибесіне байланысты тиісті кешенді тексеру жүргізбегені туралы мәселелер көтерілді. Сонымен қатар, өтініш берушілер Uber компаниясы COVID-19 пандемиясының жүргізушілерге тигізетін әсерін тиісті деңгейде бақыламағанын мәлімдеді.

Тараптар медиацияны өткізу шарттарын келісе алмағандықтан, игі қызмет көрсету кезеңі медиацияны өткізусіз аяқталды.

2025 жылғы 21 мамырда Нидерланд ҰБО-сы қорытынды мәлімдемесін жариялады. Онда Uber компаниясы Басшылық қағидаттарды үш бағыт бойынша сақтамаған деген қорытынды жасалды. Біріншіден, ҰБО Uber компаниясы жүргізушілердің табысына қатысты кешенді тексеру жүргізу жөніндегі міндеттемелерін орындамағанын анықтады. ҰБО нақты еңбекақы деңгейі мен өмір сүру минимумының арасындағы елеулі алшақтық тәуекелінің бар екенін атап өтті. Екіншіден, ҰБО Uber қолданатын аккаунттарды деактивациялау тәжірибесі ашықтық, кемсітпеу және шағымдарды қараудың тиімді тетіктерінің болуына қойылатын талаптарға сәйкес келмейді деген қорытындыға келді. Бұл әсіресе алгоритмдік шешімдер қабылдауға және болжамды нәсілдік біржақтылыққа байланысты тәуекелдерді ескере отырып бағаланды. Үшіншіден, Uber компаниясының мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау тәсілі мазмұнды екіжақты диалог стандартына сәйкес келмеді, өйткені жүргізушілер мен олардың өкілдері олардың құқықтары мен еңбек жағдайларына әсер ететін шешімдер қабылдау процесіне жеткілікті деңгейде тартылмаған.

ҰБО Uber компаниясына бірқатар ұсынымдар берді, оның ішінде жүргізушілерге өмір сүру минимумына сәйкес келетін еңбекақы төлеуді қамтамасыз ету жөніндегі ұсынымдар да бар. ҰБО қорытынды мәлімдеме жарияланғаннан кейін бір жыл өткен соң осы нақты жағдай бойынша кейінгі мониторинг жүргізілді.

2025 жылы келіп түскен өтініштер Басшылық қағидаттарға қосылған елдердің шекарасынан тыс мәселелерді де қамтиды

ҰБО өз елінің аумағында қызметін жүзеге асыратын немесе сол елден шыққан компанияларға қатысты өтініштерді қарастыра алады. Бұл ҰБО-лардың жаһандық ауқымға ие екенін және Басшылық қағидаттарға қосылмаған елдерде туындаған мәселелерді де қарай алатынын білдіреді (төменде қараңыз). 2000 жылдан бастап ҰБО-лар 110-нан астам елдер мен аумақтарда туындаған мәселелерге қатысты өтініштерді қарастырды. 2025 жылы ҰБО-лар 56 елде туындаған мәселелерге қатысты өтініштер алғанын хабарлады, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 38 ел болған.

Осы 56 елдің 24-і (43%) Басшылық қағидаттарға қосылған елдерге жатпады. 2025 жылы қарастырылып отырған мәселелер туындаған елдердің ішінде ең жиі аталғандары Колумбия (8), Ұлыбритания (8) және Америка Құрама Штаттары (7) болды. Басшылық қағидаттарға қосылмаған елдердің ішінде ең жиі аталғандары Ливан (5), Конго Демократиялық Республикасы (4) және Беларусь (3) болды.

2025 жылы ҰБО-ларға келіп түскен 120 өтініш бойынша мәселелердің туындаған орны.

Қою түспен боялу өтініштердің жоғары шоғырланғанын көрсетеді

2025 жылы ҰБО-лар қарауын аяқтаған өтініштер

2025 жылы ҰБО-лар 56 өтінішті қарауды аяқтады, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 52 өтінішті құрады. Осы 56 өтініштің 26-сы (46%) қарауға қабылданбады, ал 30-ы (54%) қабылданғаннан кейін қаралуы аяқталды. Бұл 2024 жылғы 58%-дық көрсеткішпен салыстырғанда өтініштерді қабылдау деңгейінің аздап төмендегенін көрсетеді.

ҰБО-лардың нақты жағдайларды қарауы «ел аумағында жүзеге асыратын немесе одан шығатын қызмет» қағидатын қолдануды көрсетеді.

Өртүрлі ҰБО-лардың нақты жағдайларға қатысты құзыретін қарастырған кезде, бірқатар жағдайлардың болуы мүмкін екенін атап өткен жөн. Бұл, атап айтқанда, қарастырылып отырған мәселелер туындаған елдің және компанияның бас кеңсесі орналасқан елдің Басшылық қағидаттарға қосылу мәртебесіне байланысты. Барлық жағдайларда тиісті ҰБО-лар өз әрекеттерін үйлестіруі тиіс.

Нақты жағдайларды қарауда жетекші рөлді, тіпті қарастырылып отырған мәселелер Басшылық қағидаттарға қосылған басқа елде туындаған болса да, компанияның бас кеңсесі орналасқан елдің ҰБО-сы атқаратын үрдіс байқалады. 2025 жылы қаралуы аяқталған және бас кеңсесі Басшылық қағидаттарға қосылған елде орналасқан, ал мәселелері басқа осындай елде туындаған компанияларға қатысты 15 жағдайдың 67%-ында қарау үшін компанияның бас кеңсесі орналасқан елдің ҰБО-сы таңдалды. 2024 жылы бұл көрсеткіш 57% болған.

Мәселелердің туындаған орны мен нақты жағдайды қарастыратын ҰБО арасындағы байқалатын сәйкессіздіктің себептерінің бірі — ҰБО-лар мен нақты жағдайға қатысушы тараптардың мәселелерді операциялық деңгейде араласу арқылы емес, компанияның бас кеңсесі деңгейінде қабылданатын кешенді тексеру саласындағы саясатын өзгерту арқылы шешуге ұмтылуы.

ҰБО-лар Басшылық қағидаттарға қосылмаған елдерде бас кеңсесі орналасқан, бірақ оларға қосылған елдерде қызметін жүзеге асыратын компанияларға қатысты өтініштерді қарауға қабылдай алады. Алдыңғы жылдары мұндай жағдайлар сирек кездескенімен, 2025 жылы бас кеңсесі Басшылық қағидаттарға қосылмаған елдерде орналасқан компанияларға қатысты жағдайлардың саны артты¹: қаралуы аяқталған жағдайлардың 9%-ы осындай жағдайларға тиесілі болды, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 0%, 2023 жылы 5% болған.

2025 жылы қаралуы аяқталған өтініштердің үлесі: Басшылық қағидаттарға қосылу мәртебесін, қарастырылып отырған мәселелердің туындаған орнын және компанияның бас кеңсесі орналасқан жерді ескере отырып, сценарийлер бойынша.

Қаралатын мәселелер туындаған ел Басшылық қағидаттарға қосылған ел болып табыла ма?

		Иә	Жоқ
Бас кеңсесі (ИО) орналасқан ел Басшылық қағидаттарға қосылған ел болып табыла ма?	Иә	Сценарий 1 Мәселенің туындаған елі мен штаб-пәтердің орналасқан елі сәйкес келеді және Басшылық қағидаттарын ұстанатын мемлекет болып табылады (23%). Сценарий 2 Мәселенің туындаған елі және штаб-пәтердің орналасқан елі Басшылық қағидаттарын ұстанатын мемлекеттер болып табылады, бұл ретте мәселенің туындаған елі жетекші рөл атқарады (11%). Сценарий 3 Мәселе туындаған ел және штаб-пәтердің орналасқан елі Басшылық қағидаттарын ұстанатын мемлекеттер болып табылады, бұл ретте штаб-пәтердің орналасқан елі жетекші рөл атқарады (18%).	Сценарий 4 Штаб-пәтердің орналасқан елі Басшылық қағидаттарына қосылды, ал қаралып отырған мәселелер туындаған ел - жоқ (25%).
	Жоқ	Сценарий 5 Қаралатын мәселелер туындаған ел Басшылық қағидаттарға қосылды, ал штаб-пәтер орналасқан ел - жоқ (9%)	ҰБО жоқ

Ескертпе: Жебе жетекші ҰБО-ны көрсетеді. Егер қарастырылып отырған мәселелер туындаған бірнеше ел немесе бас кеңсе орналасқан бірнеше ел болса және мәселелер туындаған елдердің кемінде бірі бас кеңсе орналасқан елмен сәйкес келсе, мұндай жағдай 1-сценарийге жатқызылады. Егер аталған елдердің кемінде бірі Басшылық қағидаттарға қосылған ел болса, ол қосылған ел ретінде есептеледі. Байланыс 14% жағдайда анықталмаған (N=56).

1. 2025 жылы берілген өтініштерде штаб-пәтері Қытай Халық Республикасында, Конго Демократиялық Республикасында, Сейшел аралдарында, Сингапурда және Біріккен Араб Әмірліктерінде орналасқан компаниялар аталды. Алты нақты жағдай бойынша штаб-пәтердің орналасқан жері анықталмады.

Франция ҰБО-сы штаб-пәтері Басшылық қағидаттарға қосылмаған елде орналасқан компанияға қатысты нақты жағдайды қарастыруда.

2023 жылғы 30 маусымда Франция парламентінің екі депутаты Франция ҰБО-сына нақты жағдайды қарау туралы өтініш берді. Олар жылдам сән саласындағы қытай-сингапурлық бөлшек сауда компаниясы Shein компаниясы Басшылық қағидаттарды сақтамады деп мәлімдеді. Мәселелер Shein өнімдерін Францияда өндіру және сату кезінде жергілікті заңнаманы сақтау, адам құқықтарын қорғау, еңбек жағдайлары, тұтынушылардың мүдделері, қоршаған ортаға ықтимал теріс әсерлер, сондай-ақ компанияның жеткізу тізбегінде кешенді тексеру жүргізу арқылы осындай бұзушылықтарды жою жөніндегі жауапкершілігіне қатысты болды. Екі тарап та медиация рәсіміне қатысты, алайда көтерілген мәселелер бойынша келісімге келе алмады.

Ескерту: Shein-ге қатысты екінші іс Бельгияның ҰБО-на берілді және Бельгия мен Францияның ҰБО өтінішті қарау бойынша өз іс-қимылдарын үйлестірді..

Дереккөз: Two French MPs & Shein <https://www.oecd.org/en/networks/national-contact-points-for-responsible-business-conduct/database/fr0037.html>

2025 жылғы 29 қыркүйекте ҰБО тараптар арасында келісімге қол жеткізілмеген нақты іс бойынша қорытынды мәлімдемені жариялады және ҰБО көтерілген мәселелерді қарауды бастады. ҰБО компанияның Басшылық қағидаттардың бірқатар ережелерін сақтамағанын анықтады. Shein ҰБО жүргізген талдауға қарсылық білдірді. ҰБО нақты жағдай алғаш ұсынылғаннан бері компания тұрақты даму саясатын ресімдеу бағытында күш-жігер жұмсағанын атап өтті. ҰБО компанияға бірқатар ұсынымдар берді, оның ішінде бизнес-саясаты мен бизнес-моделін ЭЫДҰ-ның жауапты кәсіпкерлік жүргізу құралдарын (ОВБ) қамтитындай етіп жаңарту, қаржылық ақпаратты ашу және жауапты кәсіпкерлік жүргізу жөніндегі есептілікті кеңейту бойынша ұсынымдар бар. ҰБО қорытынды мәлімдеме жарияланғаннан кейін 6–12 ай ішінде кейінгі бақылау шараларын қабылдайды.

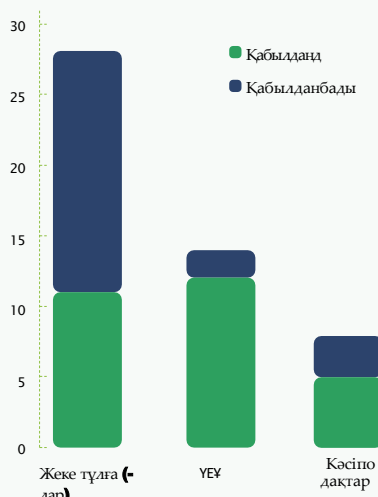
2025 жылы жабылған өтініштер келісімдерге, ұсынымдарға, қорытындыларға және зардап шеккен тұлғаларды қолдауға бағытталған кейінгі рәсімдерге алып келді.

2025 жылы ҰБО үшінші жыл қатарынан өтініштерді аз қабылдайды, 2-үдеріс кезеңінен кейін қабылдау көрсеткіштері (жоғарыдағы 4-беттен қараңыз) өтініш берушілердің әртүрлі типтері үшін біркелкі емес болып қалады. Жабық өтініштерге келетін болсақ, кәсіподақтар ұсынған 8 істің 63% бастапқы бағалаудан кейін қарауға қабылданды. ҰЕҰ-ға байланысты 14 жабық өтініштің 86% қарауға қабылданды. Өткен жылдардағыдай жеке тұлғалар берген өтініштер қарауға қабылдаудың ең төменгі деңгейіне ие болды: 2024 жылғы 47% -бен салыстырғанда қаралуы аяқталған 28 жағдайдың 39% -ы ғана қабылданды. Бұл жеке тұлғалардың белгіленген талаптарға жауап беретін өтініштерді дайындау кезінде қиындықтарға тап болатынын және ҰБО-ның өтініштерді қарау жөніндегі мандатын түсінбейтінін көрсетеді. 2025 жылы өтініштерді қарауға қабылдаудың неғұрлым төмен жалпы деңгейі ішінара жеке тұлғалар берген өтініштердің жоғары үлесімен түсіндіріледі, олар мүдделі тараптардың басқа санаттары берген өтініштерге қарағанда жиі қабылданбады.

39%

өтініш, жеке тұлғалар берген өтініш қарауға қабылданды - бұл өтініш берушілердің барлық санаттары ішіндегі ең төмен көрсеткіш.

Мүдделі тараптар тобы 2025 жылы жабқан істерді қарау мәртебесі

2025 жылы ҰБО жеті келісімге қол жеткізуге ықпал етті.¹ Өтінішті қарауға қабылдағаннан кейін ҰБО тараптардың қарастырылып отырған мәселелер бойынша өзара қолайлы шешімге қол жеткізуіне жәрдемдесуге ұмтылады. Бұл көбінесе медиация арқылы жүзеге асырылады (3-кезең: «Ізгі қызметтер», жоғарыда, 4-бетті қараңыз). 2025 жылы ҰБО қабылданған өтініштердің 40%-ында медиация жүргізуге жәрдемдесті, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 32% болған. Бұл ҰБО-лардың компанияларды ынтымақтастыққа тартуда үлкен жетістікке қол жеткізгенін білдіреді, өйткені бұл алдыңғы жылдары елеулі мәселе болып келген еді. Алайда медиация нәтижелілігі бұрынғы жылдармен салыстырғанда төмен болды.

25%

өтінімдер медиациядан кейін
келісімге алып келді

2025 жылы медиация жүргізілген істердің тек 25%-ы келісімге қол жеткізумен аяқталды, бұл 2024 жылғы көрсеткіштен (57%) төмен және 2023 жылғы көрсеткіштен (73%) айтарлықтай аз.

Процестің түпкі мақсаты келісімге қол жеткізу болғанымен, мұндай келісімге қол жеткізілмеген жағдайларда да ҰБО-ның қарауы нақты нәтижелерге әкелуі мүмкін. Оларға ұсынымдар, қорытындылар және кейінгі бақылау рәсімдері жатады, олардың саны 2025 жылы артты (төменде қараңыз).

Алдыңғы жылдардағыдай, келісімге қол жеткізілмей аяқталған істерді қарау кезінде келісімге келе алмаудың негізгі себебі (39% жағдайда) компанияның медиацияға қатысудан бас тартуы болды. Бұл ҰБО-лардың компанияларды процеске қатысуға тарту тиімділігінің артқанын тағы да көрсетеді: бұл көрсеткіш 2024 жылмен салыстырғанда төмендеді, ол кезде келісімге қол жеткізілмеген жағдайлардың 59%-ы компанияның қатысудан бас тартуына байланысты болған, сондай-ақ 2023 жылғы 64%-дан төмендеу үрдісін жалғастырды. Істердің 30%-ында екі тарап та белсенді қатысқанына қарамастан, өзара келісімге келе алмады. Тараптар арасында келісімнің болмауының басқа себептеріне, мысалы, өтініш берушінің рәсімге қатысудан бас тартуы немесе медиация өткізу шарттарына қатысты келіссөздердің сәтсіз аяқталуы жатады.

40%

қарауға
қабылданған
жағдайлар
компаниялар
дың
медиацияға
қатысуына
алып келді

Норвегия ҰБО-сы компания салдарды жоюда неғұрлым белсенді рөл атқаруы тиіс екенін анықтады.

2021 жылғы 27 шілдеде Трансұлттық корпорацияларды зерттеу орталығы (SOMO) Мьянмадағы 474 азаматтық қоғам ұйымының (АҚҰ) атынан Норвегия ҰБО-сына нақты жағдайды қарау туралы өтініш берді. Өтініште норвегиялық телекоммуникациялық компания Telenor ASA Басшылық қағидаттарды сақтамады деп көрсетілді. Мәселелер компанияның Мьянмадан шығуына байланысты тәуекелдерді бағалауға негізделген кешенді тексерудің жүргізілмеуі, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және ақпаратты ашу мәселелеріне қатысты болды. Бұл Telenor ASA компаниясының өзінің еншілес кәсіпорны Telenor Myanmar компаниясының 100%-ын ливандық инвестициялық холдинг M1 Group компаниясына сату туралы шешім қабылдағаннан кейінгі шығу процесімен байланысты болды. Өтінішке сәйкес, M1 Group иелерінің авторитарлық елдерде бизнес жүргізу тарихы бар және олар реттелмеген сыбайлас жемқорлық пен терроризмді қаржыландыруға қатысты айыптауларға тап болған.

Медиация жүргізілгеннен кейін тараптар өзара түсіністік туралы меморандумға қол жеткізді. Атап айтқанда, бұл меморандумда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) экожүйесіне тәуелсіз зерттеу жүргізу туралы келісім және Мьянмада цифрлық қауіпсіздікті қолдаудың тәуелсіз тетігін құру мүмкіндігін зерделеу қарастырылды. АКТ экожүйесіне қатысты зерттеуді талқылау үшін өткізілетін кейінгі медиация сессиясы тараптар арасындағы келіспеушіліктерге, атап айтқанда цифрлық қауіпсіздікті қолдау тетігіне қатысты мәселелерге байланысты тоқтатылды.

2025 жылғы 11 желтоқсанда ҰБО қорытынды мәлімдемені жариялап, онда қалған мәселелерді қарастырды және Telenor компаниясы адам құқықтарының сақталуына қатысты жеткілікті деңгейде кешенді тексеру жүргізбеген деген қорытындыға келді. Сондай-ақ компания бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге белсенді түрде қатысуы тиіс екені атап өтілді. Атап айтқанда, ҰБО компанияға Мьянма азаматтарына олардың цифрлық ізіне байланысты тәуекелдер мен салдарға тап болған жағдайда қолдау көрсету үшін цифрлық қауіпсіздікті қолдау тетігіне қатысты өзара іс-қимылды жалғастыруды ұсынды (қаржылық және өзге де қолдау түрлерін қоса алғанда). ҰБО жарияланған қорытынды мәлімдемеден кейін бір жыл өткен соң тараптармен консультациялар өткізеді.

Нақты жағдайлар бойынша өтініштерді қарастыратын ҰБО мысалдары

Дереккөз: Трансұлттық корпорацияларды зерттеу орталығы (SOMO) Мьянмадағы 474 азаматтық қоғам ұйымының (АҚҰ) атынан және Telenor ASA <https://www.oecd.org/en/networks/national-contact-points-for-responsible-business-conduct/database/no0019.html>

1. 2025 жылы жабылған барлық өтініштердің нәтижелерін мәліметтері бар қосымшада табуға болады.

ҰБО-ның нақты жағдайларды қарауы БЖЖ-ның келісімге қол жеткізу шегінен тыс ілгерілеуіне ықпал етеді.

Келісімдерге қосымша, ҰБО істі қарау процесінің 4-кезеңінде БЖЖ ықпал етуі мүмкін басқа да нәтижелерге қол жеткізуге ықпал етеді (жоғарыдағы 4-бетті қараңыз). Бұл мынаны қамтуы мүмкін:

96%

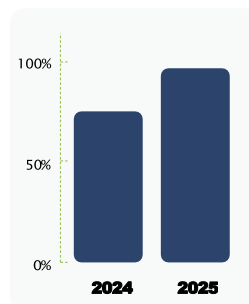
қорытынды
мәлімдемелер
қол жеткізбей
аяқталған жағдайлар
бойынша

Ұсынымдар

- ҰБО келісімге қол жеткізілгеніне немесе жеткізілмегеніне қарамастан бір немесе екі тарапқа ұсынымдар бере алады.
- 2025 жылы ұсынымдар аяқталған жағдайлар бойынша барлық қорытынды мәлімдемелердің 83% -ына және тараптар келісімге қол жеткізбеген жағдайлар бойынша қорытынды мәлімдемелердің 96% -ына, тиісінше 2024 жылғы 69% және 75% -ына енгізілді.

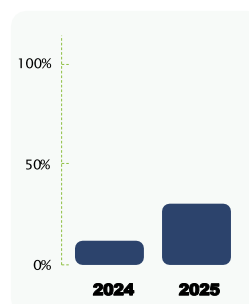
Келісімге қол
жеткізбей
аяқталған
жағдайларда
ұсынымдардың
үлесі

Қорытындылар

- Кейбір ҰБО компанияның Басшылық қағидаттарына сәйкес іс-әрекет жасағаны немесе жасамағаны туралы қорытынды шығаруды практикаға енгізеді. Бұл көбінесе компания нақты істі қарау процесіне қатысудан бас тартқан немесе тараптар келісімге келе алмаған жағдайларда болады. Соңғы үш жылда жеті ҰБО жабық өтініштер бойынша шешім шығарды.
- 2025 жылы келісусіз аяқталған жеті өтініш бойынша (өтініштердің 30% келісусіз аяқталды) 2024 жылғы 12% -бен салыстырғанда шешімдер шығарылды. Барлық жеті жағдайда да компанияның Басшылық қағидаттарын сақтамағаны анықталды.

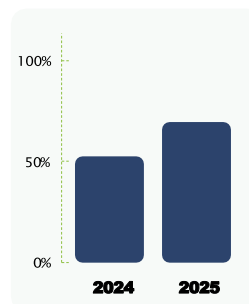
Келісусіз жасалған істер
бойынша шешімдер
шығару жиілігі

Келесі бақылау

- Егер бұл қолданылатын болса, ҰБО нақты жағдайлар бойынша ұсынымдар мен келісімдердің орындалуын қадағалайды деп күтілуде. Оларға келесі мәлімдемелерді жариялау ұсынылады.
- 2025 жылы аяқталған істер бойынша қорытынды өтініштердің үштен екісінен астамы (67%) келесі іс-қимыл жоспарларын қамтыды. Бұл аяқталған өтініштер бойынша түпкілікті өтініштердің 53% -ында кейінгі іс-қимыл жоспарлары айтылған 2024 жылмен салыстырғанда ұлғаюды білдіреді.
- ҰБО барлық жоспарланған іс-шараларды өткізбейді. 2025 жылы ҰБО алты жағдайда ұсынымдардың орындалуы туралы хабарлап, олардың әрқайсысы бойынша келесі шаралар туралы мәлімдемелер жариялады. 2024 жылы кейіннен қарауға жоспарланған 16 өтінішті қарау аяқталғанын ескерсек, бұл күтілетіннен аз. Екі жағдайда ҰБО компания ұсынымдарды толық орындады деген қорытындыға келді. Қалған екі жағдайда ҰБО компанияның бірде-бір ұсынысты орындамағанын анықтады. Қалған екі жағдайда ҰБО тараптардың пікірлерін білдірді, бірақ қорытынды жасамады.

Аяқталған
жағдайларда
жоспарланған
кейінгі іс-
шаралар саны

Тараптар Ұлыбритания ҰБО жүргізетін істі қараудың кейінгі кезеңінде келісімге қол жеткізеді

2019 жылғы 11 наурызда үш ҰЕҰ — Inclusive Development International (IDI), Equitable Cambodia (EC) және Камбоджа адам құқықтарын ілгерілету және қорғау лигасы (LICADHO) — Ұлыбритания ҰБО-сына нақты жағдайды қарау туралы өтініш берді. Олар тұрақты қант өндірісін сертификаттау жөніндегі көпжақты ұйым болып табылатын Bonsucro компаниясы Камбоджада адам құқықтарының болжамды бұзылуына байланысты өзінің мүшесі Mittr Phol Group — Thailand (MPG-T) компаниясына қатысты тиісті кешенді тексеру жүргізбеді және жеткілікті ықпал етпеді деп мәлімдеді. Өтініш берушілер сондай-ақ Bonsucro компаниясының адам құқықтары саласындағы тиісті саяси міндеттемелері және тиімді шағымдарды қарау тетігі болмағанын атап өтті. Тараптар ізгі қызметтер көрсету процесі барысында келісімге келе алмады, сондықтан Ұлыбритания ҰБО-сы осы мәселелер бойынша қосымша зерделеу жүргізді.

2022 жылғы 11 қаңтарда Ұлыбритания ҰБО-сы қорытынды мәлімдемені жариялады. Онда Bonsucro компаниясы MPG-T компаниясын мүшелікке қайта қабылдау кезінде кешенді тексеру және ықпал ету шараларын қолдану бөлігінде Басшылық қағидаттарды бұзғаны анықталды. Бұл адам құқықтары саласында кешенді тексерудің жүргізілмеуі және компания қызметіне байланысты жағымсыз салдарды азайту шараларының жеткіліксіз болуымен байланысты болды. ҰБО Bonsucro компаниясының тиімді шағымдарды қарау тетігіне қатысты Басшылық қағидаттарды бұзбағанын анықтады.

Ұлыбритания ҰБО-сы 2024 жылғы қыркүйекте кейінгі бақылау процесі аясында тараптарға хабарласты. 2025 жылғы қаңтарда тараптар ҰБО процесінен тыс диалогты қайта жалғастырды және кейінірек ҰБО-ға шағымда көрсетілген негізгі мәселелер бойынша келісімге қол жеткізілгенін хабарлады.

Дереккөз: Inclusive Development International (IDI), Equitable Cambodia (EC), Cambodian League for the Promotion and Defense of Human Rights (LICADHO) и Bonsucro <https://www.oecd.org/en/networks/national-contact-points-for-responsible-business-conduct/database/uk0053.html>

2021 жылдан бері алғаш рет ҰБО-лардың істерді қарау ұзақтығы қысқарды, алайда ұзаққа созылатын істер әлі де кең таралған құбылыс болып қала береді.

Нақты жағдайларды қарау тәжірибесін жетілдірумен қатар, ҰБО-лар алдыңғы жылдармен салыстырғанда істерді қарау мерзімдерін де жақсартты. 2025 жылы өтінішті қараудың орташа ұзақтығы шамамен 29 айды (883 күнді) құрады. Бұл көрсеткіш ұсынылатын 12–14 айлық мерзімнен ұзақ болғанымен, 2024 жылғы орташа 35 аймен (1067 күн) салыстырғанда аз және соңғы төрт жылдағы өтініштерді қараудың ең қысқа мерзімі болып табылады.

Кейбір аса ұзаққа созылған нақты жағдайлар орташа қарау ұзақтығының ұлғаюына әсер етеді. Айта кетерлігі, 2025 жылы екі нақты жағдай 66 айдан астам уақытқа созылды. Осы жағдайлардың бірінде ҰБО істің күрделілігіне байланысты кідірістер болғанын атап өтті. Оған үйлестіру қажеттілігі, аударуды талап ететін ауқымды құжаттама, фактілерді анықтау процесі және ҰБО-ның жалпы жұмыс жүктемесінің жоғары болуы әсер еткен.

ҰБО-ның шағымдарды қарау тетігіндегі негізгі сандар

120 өтініш

32 ҰБО өтініш алды

істерді қараудың орташа мерзімі 6 айға қысқарды

Өтініштердің 54% бастапқы бағалаудан өтті

25% жағдайда медиация келісімге әкелді

Жеке тұлғалар берген өтініштердің 39% қарауға қабылданады, бұл мүдделі тараптардың барлық топтары арасындағы ең төменгі көрсеткіш болып табылады

2

Ілгерілету

ҰБО-ның маңызды функциясы БЖЖ туралы хабардарлықты арттыру, сондай-ақ ҰБО-ның өзінің танымалдылығын арттыру болып табылады. Бұл іскер топтарды, еңбекшілер ұйымдарын, азаматтық қоғам ұйымдарын және басқа да мүдделі тараптарды хабардар ету жөнінде ұдайы күш-жігер жұмсауды талап етеді. ҰБО іс-шараларды ұйымдастыру және оларға қатысу, ілгерілету бойынша баспа немесе мультимедиялық материалдарды әзірлеу, сондай-ақ веб-сайттар мен әлеуметтік желілердің көмегімен Интернетте болуды қамтамасыз ету сияқты түрлі ілгерілету стратегияларын пайдаланады.

ҰБО-ның рекордтық саны 2025 жылы бүкіл Желі бойынша ілгерілету жөніндегі іс-шараларға қатысады

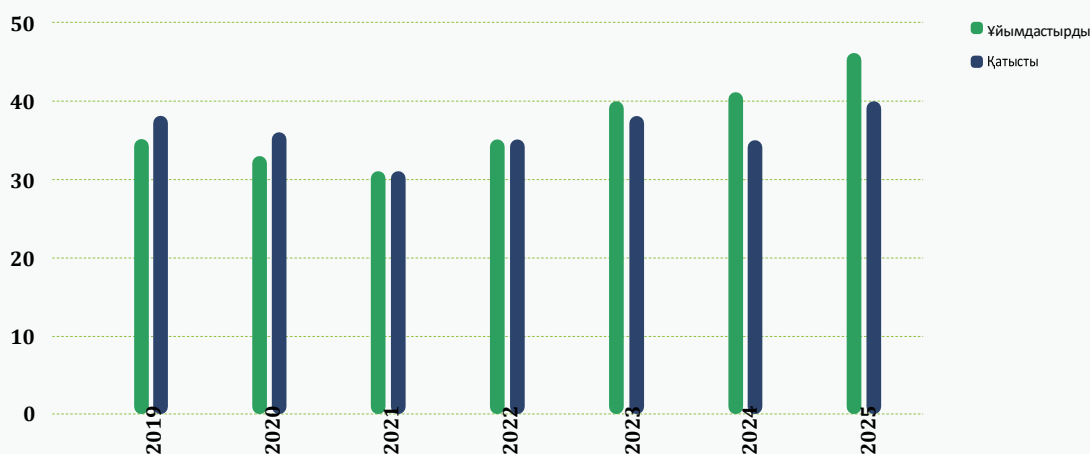
88%

ҰБО-ның 88% іс-шараларды ұйымдастырды немесе олардың тең ұйымдастырушылары болды

Нақты жобаларға қатысуға қатысты өтініштердің рекордтық санына қарамастан, 2025 жылы ҰБО-лар ілгерілету бойынша жоғары белсенділік деңгейін сақтап қалды. Қырық алты ҰБО 214 іс-шара ұйымдастырды немесе бірлесіп ұйымдастырды, ал 40 ҰБО басқа ұйымдар өткізген

208 іс-шараға қатысты. Ілгерілету іс-шараларына қатысқан ҰБО-лар саны рекордтық жоғары деңгейге жетті. 2025 жылы ҰБО-лардың 88%-ы іс-шаралар ұйымдастырды немесе олардың бірлескен ұйымдастырушылары болды, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 75% болған. Бұл ҰБО желісі бойынша ілгерілету жөніндегі іс-шаралардың кеңінен таралғанын көрсетеді.

Іс-шараларды ұйымдастырған немесе оларға қатысқан ҰБО саны

Ілгерілету жөніндегі іс-шараларға ҰБО-ның рекордтық саны қатысқанына қарамастан, әрбір ҰБО ұйымдастырған іс-шаралар саны айтарлықтай өзгерді: 15 ҰБО бір жыл ішінде бір ғана іс-шара ұйымдастырды, ал екі ҰБО бір жыл ішінде оннан астам іс-шара ұйымдастырды.

2025 жылы ҰБО ұйымдастырған іс-шаралар саны

ҰБО 2025 жылы ілгерілету бойынша іс-шара

ұйымдастырған жоқ

Финляндия, Греция, Литва, Словения, Испания, Бельгия, Хорватия, Чехия, Дания, Венгрия, Исландия, Латвия, Маврикий, Жаңа Зеландия, Түркия, Уругвай, Иордания, Словакия Республикасы, Аргентина, Бразилия, Болгария, Коста-Рика, Эстония, Германия, Ирландия,

2-4

Израиль, Жапония, Корея, Перу, Португалия, Румыния, Швеция, Құрама Штаттар

5-10 іс-шара

Корольдігі, Америка Құрама Штаттары

11-15

Австралия, Австрия, Канада, Египет, Франция, Италия, Қазақстан, Люксембург, Мексика, Марокко, Нидерланды, Норвегия, Польша, Швейцария, Украина Колумбия

15 астам іс-шаралар

Чил

Ілгерілету жөніндегі іс-шаралар кең ауқымды тақырыптарды қамтыды, бірақ көбінесе Басқару қағидаттары туралы жалпы тұсаукесерлерді өткізуге қызмет етті немесе неғұрлым техникалық немесе ілгерілетілген тақырыптарға қарағанда кешенді тексеруге немесе адам құқықтарына шоғырландырылды. Ілгерілетуге қатысатын ҰБО санының ұлғаюына қарамастан, ұйымдастырылған іс-шаралар саны өткен жылмен салыстырғанда біршама қысқарды.

2024 жылы ҰБО қатысқан іс-шаралар саны соңғы сегіз жылдағы ең төмен болды. Бұл жыл сондай-ақ ҰБО алғаш рет оған қатысқаннан да көп іс-шаралар ұйымдастырғандығымен ерекшеленеді, бұл ҰБО-ның Басқару қағидаттарын ілгерілетудегі неғұрлым белсенді ілгерілету стратегияларын немесе өзгерістерін көрсетуі мүмкін..

Ілгерілету жөніндегі бастамалар

42 000

ҰБО ілгерілетуге қатысушылардың саны 42 000-нан асады.

Аудитория көлемі әртүрлі болды: қатысушылар саны он адамнан аз болатын ақпараттық-насихаттау іс-шараларынан бастап, 100-ден астам адам қатысқан іс-шараларға дейін. Бұл іс-шаралар 2024 жылғы көрсеткішпен бірдей, жалпы алғанда 18 000-нан астам адамды қамтыды.

Егер «Іс-шаралардан тыс ілгерілету» бөлімінде (төменде қараңыз) көрсетілген қосымша аудиторияларды да ескерсек, онда ілгерілету бастамалары арқылы қамтылған адамдардың болжамды саны 42 000-нан асады. Жалпы алғанда, бұл нақты істер бойынша келіп түскен өтініштердің рекордтық санына қарамастан, ілгерілету қызметінің жоғары деңгейде жүзеге асырылғанын көрсетеді.

ҰБО Интернетте белсенді қатысуды қолдайды

2025 жылы 50 ҰБО-ның арнайы веб-сайты немесе веб-парақшасы болды. Олар ҰБО-ның танымалдылығын арттыру, ашықтығы мен қолжетімділігін қамтамасыз етудің негізгі құралдарының бірі болып табылады. Жыл ішінде ҰБО веб-сайттарының 31%-ы жаңартылды. Сонымен қатар, ҰБО-лардың 52%-ы ақпараттық-насихаттау мақсатында әлеуметтік желілерді пайдаланғанын хабарлады. Бұл көрсеткіш 2024 жылғы 42%-бен салыстырғанда біршама жоғары;

Алайда бұл көрсеткіш әлі де 2023 жылы тіркелген 59%-дан төмен. Сонымен қатар, кейбір ҰБО жоғары белсенділік танытуда: сегіз ҰБО жылына 15-тен астам жарияланым жарияласа, он екі ҰБО жыл сайын бірден беске дейін ғана жарияланым жариялағанын хабарлады. ҰБО-лар ақпараттық-насихаттау қызметінде негізінен LinkedIn платформасын, сондай-ақ Facebook, X және YouTube әлеуметтік желілерін пайдаланды..

Болгарияның ҰКТ веб-сайтында пайдаланушыларға ЖБЖ қағидаттары бойынша ақпаратты оңай табуға және бағдарлануға көмектесетін жасанды интеллектке негізделген көмекші бар

2025 жылғы желтоқсанда Болгарияның ҰБО өз веб-сайтында жасанды интеллект негізіндегі чат-бот көмекшісін іске қосты. Бұл көмекші веб-сайт пайдаланушыларының сұрақтарына жауап бере алады және ҰБО веб-сайтының жалпы функционалдығын қолдауға бағытталған.

ҰБО-ны ілгерілету жаңа құралдарды пайдалануды, сондай-ақ дәстүрлі бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүргізілетін ақпараттық-насихаттау жұмыстарын қамтиды

2024 жылдан бастап ҰБО іс-шараларды ұйымдастыру және оларға қатысудан тыс жүргізілген ақпараттық-насихаттау қызметі туралы да есеп бере бастады. 2025 жылы 25 ҰБО іс-шаралар шеңберінен тыс дайындалған 64 ақпараттық-ағартушылық материал туралы хабарлады. Бұл 2024 жылмен салыстырғанда аздап төмен көрсеткіш, ол кезде 27 ҰБО осындай 76 материал туралы есеп берген болатын. Бағалау бойынша, 2025 жылы бұл материалдардың аудиториясы шамамен 24 000 адамды құрады.

Ұсынылған 64 ақпараттық-ағартушылық материалдың ішінде ең кең таралған түрлері: буклеттер және соған ұқсас материалдар (22%), ақпараттық бюллетеньдер (18%) және парақшалар (13%) болды. ҰБО-лар ақпараттық материалдар арқылы өз қызметін ілгерілетудің басқа да креативті тәсілдерін көрсетті. Олардың қатарында бейнесабақтар, апта сайынғы бюллетеньдер және газет жарнамалары сияқты құралдар бар.

Мексикалық ҰБО шығаратын ай сайынғы бюллетень.

Португалияның ҰКО Басшылық қағидаттарының тақырыптық мәселелері бойынша бейне сабақтарды әзірлеуде

2025 жыл ішінде Португалия ҰКО Басшылық қағидаттарының түрлі тараулары бойынша бейне сабақтар сериясын жариялады. Бейнероликтер ҰБО-ның YouTube-арнасында жарияланды және португал тілінде ағылшын субтитрлерімен қол жетімді. Мысалы, Басшылық қағидаттардың IV тарауына арналған бейне сабақ адам құқықтарына арналған және кәсіпорынның өз қызметі мен іскерлік қарым-қатынасы шеңберінде теріс салдарды болдырмаудағы және жоюдағы рөлін түсіндіреді. Бұл ресурс адам құқықтарын кешенді тексеруге қатысты халықаралық күтулерді түсіндіреді, соның ішінде салдарды анықтау, болдырмау, жұмсарту және жою, бұл қағидаттарды корпоративтік басқару мен күнделікті іскерлік практикаға біріктірудің маңыздылығын атап көрсетеді.

Депрекокз: <https://www.youtube.com/watch?v=QNC3VdIKRrA>

Кореяның ҰКО Korea Trade NEWS-те жарнама жариялайды

2025 жылы Кореяның ҰБО-сы Басшылық қағидаттар мен Кореяның ҰБО-сын («KNCP») таныстыруға арналған сілтемелерді баспа және онлайн нұсқаларында жариялау үшін Korea Trade NEWS атты салалық мамандандырылған басылыммен ынтымақтастық орнатты. Газеттегі жарнамада ҰБО логотипі орналастырылған және ол негізінен іскерлік аудитория арасында таратылды.

56%

ҰКО-ның
2021 жылғы
көрсеткіште
н 67% -ға
төмен
ілгерілеу
жоспарлары
бар

Іскерлік және мемлекеттік аудиториялар бұрынғысынша ҰБО іс-шараларының негізгі нысаналы топтары болып табылады

2025 жылы, 2024 жылдағыдай, ҰБО мемлекеттік органдар өкілдеріне (57%) және бизнес өкілдеріне (56%) арналған іс-шараларды көбірек ұйымдастырды немесе бірлесіп өткізді. Бұл көрсеткіштер кәсіподақтарға (31%), ҰЕҰ-ларға (40%) және академиялық қауымдастыққа (32%) арналған іс-шаралар көрсеткіштерінен жоғары болды. Бұл ҰБО желісінде әртүрлі мүдделі тараптар топтары арасында ақпараттық-насихаттау жұмыстарының біркелкі жүргізілмейтін үрдісін растайды. Үкімет өкілдері көбінесе басқа мүдделі тараптар топтарына бағытталған жалпы іс-шараларға, сондай-ақ мемлекеттік саясат пен Бизнесі жауапты жүргізу (БЖЖ) бастамаларын ілгерілетуге байланысты кездесулер мен іс-шараларға қатысады.

Әртүрлі аудиторияларды қамтудың озық тәжірибелерінің бірі — ілгерілету жоспарын әзірлеу. 2025 жылы ҰБО 56%-ы алдағы жылға (жылдарға) арналған ілгерілету жоспарын әзірлегенін хабарлады. Олардың шамамен жартысы тиісті ҰБО веб-сайттарында ашық түрде жарияланған. Бұл 2024 жылмен салыстырғанда аздап өсімді көрсетеді: сол жылы ҰБО-лардың 54%-ы ілгерілету жоспары бар екенін хабарлаған болатын. Алайда бұл көрсеткіш әлі де 2021 жылы тіркелген 67%-дан айтарлықтай төмен. Әртүрлі аудитория топтарымен өзара іс-қимылды нығайтуға ықпал етумен қатар, ілгерілету жоспары бар ҰБО мұндай жоспары жоқ ҰБО-лармен салыстырғанда әр ҰБО есебінен орташа алғанда төртке жуық іс-шараны көбірек өткізген.

ҰБО ұйымдастырған немесе бірлесіп өткізетін іс-шаралардың нысаналы аудиториясы (2024-2025)

Бизнес

56% (2024:
50%)

ҰЕҰ

40% (2024:
37%)

Үкімет

57% (2024: 56%)

Ғылыми орталар

32% (2024: 31%)

Кәсіподақтар

34% (2024: 30%)

Басқалары

12% (2024:

Ескертпе: Іс-шаралар бір санаттан артық мүдделі тараптарға жіберілуі мүмкін болғандықтан, жалпы пайыз 100% -дан асады.

Чили ҰБО ұлттық экономиканың негізгі секторында басшылық қағидаттарын ілгерілетуде

2025 жылғы 24 қазанда Чилидің ҰБО-сы Чили экономикасының негізгі салаларының бірі болып табылатын лосось өсіру саласы контекстінде БЖЖ стандарттарын ілгерілету және БЖЖ стратегияларын әзірлеу бойынша стратегиялық кездесу өткізді. Бұл сектор елдің жалпы ішкі өнімінің 2,1%-ын құрайды және бірнеше нақты істермен байланысты. Конференцияға бизнес өкілдері қатысты. Іс-шара аясында ҰБО және оның функциялары таныстырылып, БЖЖ саласындағы негізгі халықаралық стандарттар, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау сияқты БЖЖ-ның негізгі аспектілері, сондай-ақ осы құралдар мен қағидаттардың лосось өсіру саласы үшін маңызы таныстырылды.

ҰБО тарихы мен дамуын қарастырады

2025 жылғы желтоқсанда Чилидің ҰБО-сы ҰБО құрылған сәттен бастап оның шығу тегі мен дамуына арналған құжат жариялады. Құжатта Басшылық қағидаттардың әзірлену тарихы, Чили ҰБО-сының құрылуы және оның халықаралық әрі ұлттық деңгейдегі орны туралы шолу ұсынылған. Сонымен қатар, құжатта ҰБО-ның күшті жақтары, проблемалары және одан әрі даму мүмкіндіктері қарастырылған.

Дереккөз: https://www.subrei.gob.cl/docs/default-source/punto-nacional-de-contacto/pnc--origen-y-evolucion.pdf?sfvrsn=d10221c2_1

2025 ЖЫЛЫ ІЛГЕРІЛЕТУ ЖӨНІНДЕГІ НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫЛЫС АЛЛАД

42 000 адам ілгерілету бойынша ҰБО-ның күш-жігерімен қамтылған

88% ҰБО іс-шараларды ұйымдастырды немесе олардың тең ұйымдастырушылары болды

29% ҰБО ілгерілету бойынша бір немесе одан да аз іс-шаралар ұйымдастырды

56% ҰБО ілгерілету бойынша жоспарлар бар

3

Үкіметтің БЖЖ ілгерілету жөніндегі күш-жігерін қолдау

Басшылық қағидаттарға сәйкес, ҰБО өз үкіметтерінің Бизнесті жауапты жүргізуді (БЖЖ) ілгерілетуге бағытталған мемлекеттік саясатты әзірлеу, іске асыру және оның үйлесімділігін қамтамасыз ету жөніндегі күш-жігеріне қолдау көрсете алады. Бұл, мысалы, тиісті тексеру (due diligence) саясаты мәселелері бойынша сараптамалық кеңес беруді, сондай-ақ БЖЖ саласындағы ұлттық іс-қимыл жоспарлары мен стратегияларын әзірлеуге жетекшілік етуді немесе оларды әзірлеу үдерісіне қатысуды қамтуы мүмкін. ҰБО бұл рөлі сондай-ақ ЭЫДҰ үкіметтің Бизнесті жауапты жүргізуге жәрдемдесудегі рөлі туралы ұсынымында (Ұсыным) да расталады. Аталған құжатта ҰБО-лардың БЖЖ саласындағы саясаттың үйлесімділігін қамтамасыз етудегі атқара алатын рөлі мойындалады.

ҰБО бұрынғысынша нормативтік актілер мен БЖЖ саясатын әзірлеуге белсенді қатысуда

Қосылатын елдердің басым көпшілігі Басшылық қағидаттарға, Кешенді тексеру жүргізу жөніндегі ЭЫДҰ басшылығына немесе Нормативтік актілерге және саясатқа БЖЖ ілгерілетудегі үкіметтің рөлі туралы ұсынымға сілтемелерді қамтитын БЖЖ саласындағы саясатты қабылдайды немесе әзірлейді¹. ҰБО осы үрдіске белсенді қатысты. Он сегіз ҰБО осындай нормативтік актілерді немесе саясаттарды әзірлеуге қатысқанын не олар бойынша консультацияларға тартылғанын хабарлады, ал тоғыз ҰБО осы құжаттарда тікелей аталғанын немесе оларды іске асыруда белгілі бір рөл атқаратынын көрсетті.

Жалпы алғанда, ҰБО 75%-ы БЖЖ ілгерілетуге бағытталған саясаттағы немесе нормативтік актілердегі өзгерістерді қадағалайтынын және/немесе олар туралы ақпарат беретінін, сондай-ақ осы мәселелер бойынша консультациялар алатынын хабарлады. ҰБО басқа мемлекеттік лауазымды тұлғалармен және ведомстволармен өзара іс-қимыл жасау арқылы БЖЖ үшін қолайлы саяси ортаны қалыптастыруға одан әрі үлес қоса алады. 2025 жылы ҰБО шамамен 36%-ы осы ұсынымды тиісті мемлекеттік қызметшілер арасында таратқанын хабарлады. Бұл көрсеткіш 2024 жылмен салыстырғанда төмен, сол кезде мұндай әрекет туралы ҰБО жартысына жуығы хабарлаған болатын.

75%

ҰКО қатары өздерінің ұсынымдарын қадағалайтынын және/немесе ұсынатынын, сондай-ақ БЖЖ ілгерілету үшін саясатты әзірлеу немесе нормативтік реттеу мәселелері бойынша консультацияларға қатысатынын хабарлады

Үкіметтің БЖЖ ілгерілету жөніндегі күш-жігерін қолдайтын ҰБО мысалдары

Жапония кәсіпкерлік және адам құқықтары саласындағы өзінің Ұлттық іс-қимыл жоспарын қайта қарауда

Жапонияның жаңа Ұлттық іс-қимыл жоспары (ҰІЖ) 2025 жылғы желтоқсанда жетілдіріліп, елдің бизнес және адам құқықтары саласындағы алдағы саяси қызметін сегіз басым бағыт бойынша қамтиды. Басым бағыттар адам құқықтарына қатысты тақырыптық мәселелерді, соның ішінде жасанды интеллект пен технологияларға байланысты тәуекелдерді қоса алғанда, кең ауқымды тақырыптарды қамтиды. Басым бағыттардың бірі құқықтық қорғау құралдарына қолжетімділікке қатысты және Жапонияның ҰБО-сын нығайту мақсатында мүдделі тараптармен неғұрлым белсенді диалог пен өзара іс-қимылды жолға қоюды көздейді. Жапонияның ҰБО-сы ҰІЖ-ны әзірлеуге қатысқанын және оны іске асыруда белгілі бір рөл атқаратынын хабарлады.

Толығырақ білу үшін: https://www.mofa.go.jp/press/release/pressite_000001_01964.html

1. Хатшылық 11 юрисдикцияда адам құқықтары, еңбек қатынастары және қоршаған ортаны қорғау саласындағы кешенді тексеруге қатысты 21 заңнамалық шарадан тұратын тізімді жасады. <https://doi.org/10.1787/bac11241-e>

ҰБО БЖЖ ведомствоаралық үйлестіру тетіктеріне қатысады

58%

ҰОӨ өкілдері ЖБЖ саясатының салаларына қатысты мемлекетаралық тетіктерге қатысатыны туралы хабарлады

2025 жылы, 2024 жылдағыдай, 30 ҰБО (58%) Басшылық қағидаттармен қамтылатын және/немесе БЖЖ қатысты саясат мәселелері бойынша ведомствоаралық үйлестіру тетіктеріне қатысатынын хабарлады. Бұл үйлестіру тетіктері тиісті тексеру туралы заңнаманы іске асыруды, бизнес және адам құқықтары саласындағы ұлттық іс-қимыл жоспарларын, тұрақты даму және экологиялық саясатты, сауда және инвестициялық үдерістерді, сондай-ақ БЖЖ мәселелері бойынша кең ауқымды ведомствоаралық үйлестіруді қамтыды.

Кейбір жағдайларда ҰБО үйлестіру тетігі ретінде әрекет етті немесе оны басқарды. Басқа мемлекеттік лауазымды тұлғалармен өзара іс-қимыл ҰБО жұмысының тиімділігін арттыруы мүмкін болғанымен, кейбір ҰБО-лар (17%) бұдан да кең ауқымды шаралар қабылдап, мемлекеттік қолдау мен қызметтерді алу құқығын қарастыратын қызметкерлерді — мысалы, саудаға жәрдемдесу, экономикалық дипломатия, экспорттық кредиттеу немесе басқа да жеңілдіктер салаларында — компаниялардың нақты істерге қатысуы немесе олардың осы істерге тартылуы туралы хабардар етеді.

Үкіметтің ЖБЖ ілгерілету жөніндегі күш-жігерін қолдайтын ҰБО мысалдары

ҰБО өкілдері ЖБЖ-ге байланысты заңнамадағы өзгерістер тұрғысынан өз рөлін талқылау үшін кездеседі

2025 жылғы маусымда Парижде өткен ҰБО желісінің кездесуінде ҰБО өкілдері реттеу тұрғысынан ЖБЖ өзгеріп жатқан жағдайын талқылады. Қатысушы елдерде және одан тыс жерлерде ЖБЖ мен тиісті тексеру тәсілдерінің дамуын ескере отырып, бұл сессия 2024 жылғы қарашада өткен ҰБО желісінің кездесуінде талқыланған Еуропалық Одақтың корпоративтік тұрақтылық саласындағы тиісті тексеру жөніндегі директивасының (CSDDD) ҰБО-лар үшін ықтимал салдары туралы пікір алмасудың жалғасы болды. ҰБО-лардан өзгеріп жатқан нормативтік-құқықтық орта жағдайында ҰБО-ларға әсер етуі мүмкін салдарлармен жұмыс істеу тәжірибесімен бөлісу сұралды.

ҮКІМЕТТІҢ ЖБЖ-НЫ ІЛГЕРІЛЕТУ ЖӨНІНДЕГІ КҮШ-ЖІГЕРІН ҚОЛДАУДАҒЫ ҰБО РӨЛІ БОЙЫНША НЕГІЗГІ ЛЕРЕКТЕР

58% ҰБО ЖБЖ саясатының бағыттарына қатысты ведомствоаралық үйлестіру тетіктеріне қатысатынын хабарлады.

75% ҰБО ЖБЖ-ны ілгерілетуге бағытталған саясатты немесе нормативтік реттеуді әзірлеу мәселелерін қадағалайтынын және/немесе олар бойынша ұсынымдар беретінін не консультацияларға қатысатынын хабарлады.

36% ҰБО Үкіметтің Бизнесі жауапты жүргізуге жәрдемдесудегі рөлі туралы ұсынымды тиісті мемлекеттік лауазымды тұлғалар арасында таратқанын хабарлады.

4

ҰБО басқару құрылымдары

ҰБО-ның басқару құрылымдары немесе «институционалдық тетіктер» ҰБО-ның құрылымын және жұмыс істеу тәртібін, соның ішінде олардың мүдделі тараптармен қалай өзара әрекеттесетінін немесе олардың қатысуын қалай қамтамасыз ететінін қамтиды. Үкіметтер өздерінің ҰБО құрылымын таңдауда икемділікке ие, алайда тиімділік өлшемдеріне сәйкес өз міндеттерін орындауы үшін ҰБО қажетті адами және қаржылық ресурстармен қамтамасыз етуі тиіс. Бұл өлшемдерге танымалдық, қолжетімділік, ашықтық, есептілік, бейтараптық пен әділдік, болжамдылық, сондай-ақ Жетекші қағидаттарға сәйкестік жатады. Сондай-ақ ҰБО мүдделі тараптардың белсенді қолдауына ие болуы тиіс.

2025 жылғы ҰБО құрылымдары

20 ҰБО бір ведомство құрамында

ҰБО бір министрліктегі бір лауазымды тұлғадан немесе бір министрлік шеңберіндегі бір қызметке жататын лауазымды тұлғалар тобынан тұрады.

11 Ведомствоаралық ҰБО

ҰБО бірнеше министрліктердің немесе мемлекеттік органдардың, әдетте осы министрліктердің бірінде орналасқан және бір немесе бірнеше лауазымды тұлғалардан тұратын хатшылықтың өкілдері тобынан тұрады.

14 көп құрамды ҰБО.

ҰБО мемлекеттік лауазымды тұлғалар тобынан және мүдделі тараптардың өкілдерінен, әдетте, ҰБО-ға ұсынылған мемлекеттік органдардың бірінде орналасқан хатшылықтан тұрады.

4 ҰБО сарапшылар қатарынан

ҰБО үкімет тағайындайтын, бірақ онымен тікелей байланысты емес сарапшылардан тұрады.

3 Гибридті ҰБО

Жоғарыда сипатталған әртүрлі үлгілерден алынған элементтерден тұрады.

Ескерте: Кейбір ҰБО өзінің негізгі құрылымын көпжақты консультативтік органмен немесе ведомствоаралық консультативтік органмен толықтырады. 2025 жылы 36 ҰБО-да бір немесе бірнеше консультативтік орган (бір мекемесі бар 16 ҰБО және 9 ведомствоаралық ҰБО қоса алғанда) болады.

2025 жылы ҰБО-ның кадр ресурстары Желіде аздап ұлғайды, бірақ бұрынғысынша біркелкі бөлінбеген.

ҰБО көптеген жылдар бойы кездесіп келе жатқан ортақ мәселе — жеткілікті адами және қаржылық ресурстармен қамтамасыз ету болып табылады. Кейбір жағдайларда бұл олардың өз міндеттерін тиімді орындау мүмкіндігін шектейді. 2024 жылдағыдай, 2025 жылы да екі штаттық қызметкерден астам (толық жұмыс күні баламасы — FTE) қызметкері бар ҰБО үлесі ҰБО желісінің жалпы санының 29%-ын құрады. Сонымен қатар, бір немесе одан аз FTE қызметкерімен жұмыс істейтін ҰБО үлесі 2025 жылы 41%-дан 38%-ға дейін төмендеді. 2025 жылы ҰБО қызметкерлердің жалпы саны 83-тен 93 толық жұмыс күні баламасына (FTE) дейін өсті.

Алайда бұл өсім бүкіл ҰБО желісі бойынша біркелкі болған жоқ, өйткені ресурстары ең аз ҰБО 0,1 толық жұмыс күні баламасындағы (FTE) қызметкер болса, ресурстары ең көп ҰБО-ларда 7 FTE қызметкерге дейін болды. Орта есеппен алғанда, әрбір ҰБО-ға 1,79 FTE қызметкерден келді. Кейбір жағдайларда жекелеген ҰБО үшін ресурстардың ұлғаюы жұмыс жүктемесінің артуымен, мысалы, нақты істерді қарау қажеттілігімен, байланысты болды немесе сараптамалық бағалау барысында берілген ұсынымнан кейін жүзеге асырылды. Бұл ҰБО функционалдық баламалылығына қол жеткізу тұрғысынан қиындық туындатады, өйткені ҰБО желісінің едәуір бөлігі мұндай баламалылықты қамтамасыз ету үшін қажет деңгейден айтарлықтай төмен ресурстармен жұмыс істеуді жалғастыруда.

2025 жылы ҰБО қол жетімді FTE кадрлық ресурстары

1 FTE аз	Аргентина, Эстония, Финляндия, Грекия, Исландия, Иордания, Латвия, Литва, Марокко, Жаңа Зеландия, Словакия Республикасы, Испания, Швеция, Тунис, Уругвай
1 FTE	Австрия, Бельгия, Венгрия, Маврикий, Румыния
1-ден 2 FTE-ге дейін	Бразилия, Болгария, Колумбия, Коста-Рика, Чехия, Дания, Египет, Германия, Израиль, Италия, Жапония, Люксембург, Мексика, Словения, Швейцария, Түркия, Украина
2-ден 3 FTE-ге дейін	Канада, Чили, Ирландия, Қазақстан, Норвегия, Перу, Құрама Штаттары
3 FTE-ден астам	Австралия, Хорватия, Франция, Корея, Нидерланды, Польша, Португалия,

2025 жылы кадрлардың тұрақтамауы төмендейді

50%

ҰБО-дан 2025 жылы кадрлардың тұрақтамауы туралы

Персоналдың жалпы санына қоса, кадрлардың тұрақтамауы ҰБО тиімділігіне әсер етуі мүмкін. 2025 жылы кадрлар тұрақтамауы деңгейі әлі де жоғары болды, алайда алдыңғы екі жылмен салыстырғанда төмендеді: 2023 жылғы 65%-дан 2025 жылы 50%-ға дейін. 2025 жылы қызметкерлердің келуі туралы хабарлаған ҰБО үлесі (48%) қызметкерлердің кетуі туралы хабарлаған ҰБО үлесінен (40%) жоғары болды. Жалпы алғанда, ҰБО алдыңғы жылдармен салыстырғанда қызметкерлер саны көбірек болып, кадрлық құрамы тұрақтырақ болды.

Дегенмен, 2025 жылы ҰБО қызметкерлерінің төрттен бірі (25%) өз жұмысында жаңадан келгендер болды. Кадрлардың жоғары тұрақтамауы институционалдық жадыға нұқсан келтіруі, ағымдағы істердегі сабақтастықты бұзуы, ҰБО-дан оқу үшін ресурстар талап етуі және егер байланыстар қолдау көрсетілмесе, мүдделі тараптармен қарым-қатынасты әлсіретуі мүмкін. Бұл жаңа қызметкерлерді барабар тарту үшін қосымша персоналы жоқ ресурстары шектеулі ҰБО үшін ерекше проблема тудыруы мүмкін.

ҰБО 2025 жылы мүдделі тараптарды өз құрылымдарына енгізудің тиімді тәжірибесін жалғастырады

Мүдделі тараптарды ҰБО басқару құрылымына — олардың ҰБО-ның негізгі органына немесе көпжақты консультативтік органына қатысуы арқылы — енгізу ҰБО тиімділігі үшін маңызды екенін дәлелдеді, өйткені бұл мүдделі тараптардың сенімін арттырады, сондай-ақ сараптамалық білімге қол жеткізуді қамтамасыз етеді. 2025 жылы ҰБО 85%-ы өздерінің басқару құрылымдарына мүдделі тараптарды енгізді, ал 2024 жылы бұл көрсеткіш 83%-ды құрады.

Бұл ҰБО құрылымдарына мүдделі тараптарды кеңінен тарту үрдісінің жалғасып келе жатқанын көрсетеді, әсіресе бұл бағыт жаңартылған Басшылық қағидаттарында күшейтілгенін ескерсек. Азаматтық қоғам ұйымдары (АҚҰ) басқа мүдделі тараптар топтарымен салыстырғанда ҰБО құрылымдарында аз дәрежеде ұсынылған: бизнес 43 ҰБО-ның, кәсіподақтар 41 ҰБО-ның, ал АҚҰ 33 ҰБО-ның құрылымына енгізілген.

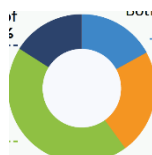
85%

ҰБО қатарынан мүдделі тараптарды өз құрылымдарына қосады

ҰБО басқару құрылымдарындағы мүдделі тараптардың (МТ) қатысуы

Мүдделі тараптардың қатысуының болмауы **15%**

Консультативтік орган 44%
Бизнес: 22
Кәсіподақтар: 22
АҚҰ: 18

Консультативтік орган сияқты негізгі орган 17%

Бизнес: 9
Кәсіподақтар: 9
АҚҰ: 7

Негізгі орган 23%
Бизнес: 12
Кәсіподақтар: 11
АҚҰ: 7

ҰБО БАСҚАРУ ҚҰРЫЛЫМДАРЫ ТУРАЛЫ НЕГІЗГІ ДЕРЕКТЕР

85% ҰО-ны мүдделі тараптар өз құрылымдарына қосады

FTE желісінде 93 қызметкер жұмыс істейді, бұл 2024 жылғы 83 қызметкермен салыстырғанда жоғары көрсеткіш

ҰБО желісінің үштен бірінен астамы бір немесе одан аз FTE санымен жұмыс істеді

50% ҰБО 2025 жылы кадрлардың тұрақтамауы туралы хабарлады

Сараптамалық бағалау және әлеуетті арттыру

ҰБО «функционалдық баламалылықты» қамтамасыз етуі тиіс, яғни барлық ҰБО-лар салыстырмалы тиімділік деңгейімен жұмыс істеуі қажет. ҰБО тиімділігі мынадай критерийлерге сәйкес айқындалады: танымалдық, қолжетімділік, ашықтық, есептілік, бейтараптық және әділдік, болжамдылық, сондай-ақ Басшылық қағидаттарына сәйкестік. Осы мақсатқа қол жеткізу үшін ЭЫДҰ Инвестициялар комитеті және оның Бизнесті жауапты жүргізу жөніндегі жұмыс тобының бақылауымен ҰБО тұрақты түрде сараптамалық бағалауларға және әлеуетті арттыру іс-шараларына қатысады. Оларға ҰБО желісінің жылына екі рет өткізілетін кездесулері немесе басқа да оқыту іс-шаралары жатады.

ҰБО желісі мен ЭЫДҰ Хатшылығының өкілдері 2025 жылғы қазанда өткен ҰБО желісінің көпестігі кезінде

Сараптамалық бағалар

2009 жылдан 2024 жылға дейін ҰБО-ның сараптамалық бағалауы ерікті негізде жүргізілді. 2023 жылға арналған Басшылық қағидаттарының жаңартылуымен міндетті мерзімдік сараптамалық бағалау енгізілді. 2024 жылы Бизнесті жауапты жүргізу жөніндегі жұмыс тобы (WPRBC) сараптамалық бағалауды жүргізу қағидалары мен рәсімдерін белгілейтін Бизнесті жауапты жүргізу жөніндегі ұлттық байланыс орталықтарына сараптамалық бағалау жүргізу тәртібін қабылдады. 2025 жылы міндетті сараптамалық бағалау циклі іске қосылды.

2025 жылы сегіз сараптамалық бағалау басталды, бұл ретте он бес ҰБО сараптамалық бағалау жүргізу командаларының құрамына енді. Бұл бағалаулар 2026 жылы сараптамалық бағалау нәтижелері бойынша есептерді жариялаумен аяқталады.

Сараптамалық бағалаудан өтіп жатқан ҰБО.

ҰБО - сараптамалық бағалауға қатысушылар

Бельгия	Маврикий, Швеция
Нидерланды	Дания, Литва
Норвегия	Люксембург, Америка Құрама Штаттары
Аргентина	Чили, Румыния
Уругвай	Чили, Финляндия
Австрия	Болгария, Испания
Швейцария	Исландия, Ұлыбритания
Италия	Канада, Хорватия

Дания, Литва
және
Нидерланды ҰБО
ЭЫДҰ
Хатшылығымен
бірлесіп
Нидерланды ҰБО
сараптамалық
бағалауына
қатысты.

90%

сараптамалық бағалау
нәтижелері бойынша
ұсынымдар есеп
жарияланғаннан кейін бір
жылдан кейін толық немесе
ішінара орындалды

2009-2024 жылдардағы ерікті сараптамалық бағалаулар циклін аяқтай отырып, 2025 жылы ҰБО-ның сараптамалық бағалауы бойынша екі жаңа есеп дайындалды¹, бұл осы циклдің аяқталғанын көрсетті. Есептер бағаланатын ҰБО-ны нығайту бойынша ҰБО сарапшылары жасаған 17 ұсынымды қамтыды.

Ұсынымдар кадр ресурстарын ұлғайтуды, кадрлардың тұрақтамау проблемасын шешу үшін істерді беру стратегиясын әзірлеуді, ҰБО танымалдылығын арттыру үшін стратегиялық ілгерілеуді күшейтуді, мүдделі тараптардың қатысуымен консультативтік орган немесе оларды тартуды кеңейту үшін басқа тетік құруды, сондай-ақ мүдделі тараптармен консультацияларда істерді қарау рәсімдерін жаңартуды қамтыды.²

2025 жылы сегіз ҰБО олардың сараптамалық бағалауларының қорытындылары бойынша шығарылған 68 ұсынымды іске асырудағы прогресс туралы ақпарат берді, олар туралы есептер 2024 жылы жарияланды.³

Кейінгі прогресс туралы есептер ҰБО Басшылық қағидаттарын одан әрі іске асыру үшін қабылдаған шараларын атап көрсетті. Олардың қатарында ҰБО үшін тәуелсіз бөлімше құру, мүдделі тараптардың қатысуын қамтамасыз ету мақсатында консультативтік кеңес құру және шектеулі ресурстар жағдайында тиімді ілгерілетуді қамтамасыз ету үшін ҰБО веб-сайттарын жаңарту сияқты шаралар бар. Есептілік нәтижелері бойынша 36 ұсыным (53%) толық орындалды, 25 ұсыным (37%) ішінара орындалды, ал жеті ұсыным (10%) орындалмады. Бұл 2024 жылмен салыстырғанда орындалмаған ұсынымдардың үлесі екі есеге артқанын көрсетеді: сол жылы ұсынымдардың 5%-ы орындалмаған болатын. ҰБО орындауда қиындықтарға тап болған кейбір ұсынымдар құрылымдық өзгерістерге және ресурстарды ұлғайтуға қатысты болды. Орындалған ұсынымдарды ескере отырып, бұл сараптамалық бағалау жүйесінің ҰБО жұмысының жақсаруына ықпал етудегі тиімділігін көрсетеді, дегенмен ҰБО әрдайым қосымша ресурстарға қол жеткізе алмады (жоғарыда қараңыз).

1. Финляндия және Израиль. Есептер сілтеме бойынша қолжетімді <https://www.oecd.org/en/networks/national-contact-points-for-responsible-business-conduct/national-contact-point-peer-reviews.html>

2. 2025 жылы жарияланған сараптамалық бағалау нәтижелері бойынша негізгі тұжырымдар мен ұсынымдар осы қосымшаның С қосымшасында келтірілген.

3. Эстония, Венгрия, Исландия, Қазақстан, Польша, Румыния, Словакия Республикасы (есепті екінші рет ұсынады), Түркия.

Әлеуетті арттыру және өзара оқыту жөніндегі басқа да іс-шаралар

ҰБО өкілдері өз тиімділігін арттыру және басқалардан бір қадам алда болу үшін өзара оқытуға және әлеуетін арттыруға үнемі қатысады. 2025 жылы алты ҰБО өзара оқыту бойынша іс-шараны өткізетіні туралы, ал 21 ҰБО басқа ҰБО ұйымдастырған өзара оқыту бойынша іс-шараға қатысатыны туралы хабарлады.

Бұдан басқа, 32 ҰБО өңірлік ҰБО желісінің кеңесіне қатысатыны немесе өткізілетіні туралы хабарлады. ҰБО өкілдері ЖИ көмегімен алынған өтінімдерді қарау, жеке еңбек дауларына қатысты өтініштерді қарау және жарнамалық қолдау алу сияқты әлеуетті одан әрі арттыру үшін басым салаларды көрсетті, мысалы, әлеуметтік желілерде.

Қазақстан және Марокко ҰБО-сы ЭЫДҰ Хатшылығының өкілімен бірге тәлімгерлік бағдарламасы аясындағы алғашқы кездесуде.

ҰБО арасындағы функционалдық баламалылықтағы кемшіліктерді жоюға көмектесуге арналған ҰБО үшін тәлімгерлік бағдарламасын іске қосу

2025-2027 жылдарға есептелген ЖБЖ мәселелері бойынша ұлттық байланыс орталықтарын нығайту жөніндегі үшінші іс-қимыл жоспары ҰБО желісі шеңберінде тиімділіктің негізгі өлшемдеріне қол жеткізудегі олқылықтарды жоюды қамтыды. Осы басым саладағы міндеттерді шешуге бағытталған іс-шаралардың бірі тәлімгерлік бағдарламасын құру болды, оның шеңберінде ҰБО ерікті негізде неғұрлым тәжірибелі әріптестерінен қолдау ала алады. ҰБО бағдарламаға тәлімгер немесе тәлімгер ретінде қатысуға өтінім берді және олардың қолдауға мұқтаж не оны ұсына алатын салаларын көрсетті. Бағдарлама ҰБО желісінің 2025 жылғы маусымдағы жиналысында ұсынылды және тиісті тәлімгерлік жұптардың алғашқы кездесулері ҰБО желісінің 2025 жылғы қазандағы жиналысымен бір мезгілде өтті.

[https://one.oecd.org/document/DAF/INV\(2024\)33/FINAL/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/INV(2024)33/FINAL/en/pdf)

ҰҚО-лардың сараптамалық бағалауларға және әлеуетті арттыруға қатысу мысалдары

ҰБО желісінің 2025 жылғы отырысы

2025 жылғы маусымда ҰБО желісі виртуалды отырыс өткізді, ал 2025 жылғы қазанда Парижде бетпе-бет кездесу ұйымдастырылды. Маусым айындағы отырыс екі күнге созылып, онда компаниялардың ҰБО -лармен өзара іс-қимылын ынталандыру, медиация туралы үлгілік ережені әзірлеу, нақты жағдайлар бойынша қатар жүргізлетін талқылауларды басқару, ҰБО желісінде функционалдық баламалылықты қамтамасыз ету және нақты жағдайларды қарау бойынша жұмыс жүктемесін біркелкі бөлу, Бизнесі жауапты жүргізу саласындағы реттеудегі өзгерістерді талқылау, сондай-ақ ҰБО -ларды нығайту жөніндегі жаңа Іс-қимыл жоспарын іске асыру сияқты мәселелер қарастырылды.

ҰБО желісінің қазан айындағы отырысы мүдделі тараптармен медиация туралы үлгі ереже, ҰБО арасында нақты жағдайларды қарау және іскерлік қатынастарды жауапты тоқтату мәселелері бойынша диалог алаңына айналды. Кеңес сондай-ақ ҰБО жаңа лауазымды тұлғаларына таныстыру сессиясын өткізуге, ҰБО құпия түрде нақты жағдайларды талқылауға және өздерінің өңірлік желілерінде жиналуға мүмкіндік берді.

2025 ЖЫЛЫ САРАПТАМАЛЫҚ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӘЛЕУЕТТІ АРТТЫРУ ЖӨНІНДЕГІ НЕГІЗГІ ҚОРЫТЫНДЫЛАР

90% сараптамалық бағалау аяқталғаннан кейін бір жылдан кейін толығымен немесе ішінара орындалған

орындалмаған ұсынымдар саны 5% -ға артты

2025 жыл - прогресс жылы 2026 жыл - мүмкіндіктер жылы

2025 жылы ҰБО құрылғаннан кейін 41 жыл өткен соң және ҰБО шағымдарын қарау тетігі енгізілгеннен кейін 25 жыл өткен соң қол жеткізілген ілгерілеуді көрсетті. Олардың барлық қызмет бағыттары бойынша 2025 жыл ҰБО үшін рекордтық жыл болды. Ең маңыздысы – Желіге алғашқы 100 өтінішті қабылдау үшін алты жыл қажет болса, 2025 жылы ҰБО бұл көрсеткіштен бір жылдың ішінде асып түсті. Бұл тетіктің танымалдығы мен хабардарлық деңгейінің артқанын көрсетеді, алайда сонымен қатар алдағы жылдары ҰБО алдында жаңа сын-қатерлер туындайтынын білдіреді. Олардың қатарында ресурстардың жетіспеушілігі сақталған жағдайда жұмыс жүктемесінің өсуі, сондай-ақ жеке өтініштер санының артуына байланысты күрделіліктер бар. Сандық көрсеткіштерден бөлек, 2025 жылы келіп түскен өтініштер ҰБО-ларға өзгеріп жатқан БЖЖ саласындағы жаңа басымдықтарға байланысты мәселелерді шешу үшін жиі жүгінетінін көрсетті. Ақпараттық-коммуникациялық секторға қатысты өтініштер санының өсуі осы күтілімдердің көрінісі болып табылады. Егер алдыңғы жылдары келіп түскен өтініштердің жоғары деңгейі ҰБО-лардың ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу мүмкіндігін жиі шектеген болса, 2025 жылы ҰБО-лар екі бағытта да айтарлықтай күш-жігер танытты: ҰБО-лардың рекордтық саны бір мезгілде өз қызметін белсенді түрде ілгерілетіп, өтініштерді қарады. Шын мәнінде, 2025 жылы бірқатар ҰБО құрылымдары персонал санын ұлғайту және олардың басқару жүйесіне мүдделі тараптардың қатысуын кеңейту арқылы нығайтылды. Сонымен бірге көптеген ҰБО-лар әлі де ресурстардың жетіспеушілігімен және сараптамалық қолдауға шектеулі қолжетімділікпен бетпе-бет келді. 2024 жылы ерікті сараптамалық бағалау жүйесі аяқталғаннан кейін, 2025 жыл жаңа міндетті мерзімді сараптамалық бағалау жүйесінің іске қосылуымен ерекшеленді. Ерікті сараптамалық бағалау аясында қол жеткізілген елеулі прогреске сүйене отырып, жаңа күшейтілген жүйе ҰБО-ларға қол жеткізген нәтижелерін атап көрсетуге, сондай-ақ тиімділіктің негізгі критерийлеріне әлі сәйкес келмейтін және ҰБО желісінің барлық мүшелері арасында функционалдық баламалылықты қамтамасыз ету үшін қосымша күш-жігер қажет болатын бағыттарды стратегиялық тұрғыдан бағалауға қосымша мүмкіндіктер береді. Оқиғаларға толы 2025 жылдан кейін 2026 жылы ҰБО-лар алдында кең мүмкіндіктер ашылады, бұл ретте олар қазіргі сын-қатерлерді еңсере алуы қажет.

ҰБО ұсынған барлық деректерді қамтитын жеке құжатпен онлайн-қосымшада танысуға болады.

50 YEARS

ЖЫЛ БИЗНЕСТІ ЖАУАПТЫ
ЖҮРГІЗУ

Қосымша ақпарат алу үшін хабарласыңыз:
rbc@oecd.org

Қосымша ресурстар
ЭЫДҰ-ның көпұлтты кәсіпорындар үшін Бизнесті жауапты жүргізу
жөніндегі басшылық қағидаттарымен танысыңыз:
<https://doi.org/10.1787/81f92357-en>

Осы жұмысты Инвестициялық комитет 2026 жылғы 15 маусымда мақұлдады және жариялау үшін құпиясыздандырылды.

Осы құжат, сондай-ақ оған енгізілген кез келген деректер мен карта қандай да бір аумақтың мәртебесіне немесе егемендігіне, халықаралық шекаралар мен шекараларды делимитациялауға және қандай да бір аумақтың, қаланың немесе ауданның атауына нұқсан келтірмейді.

©OECD 2026, CC BY 4.0. Пайдалану туралы толық ақпаратты және қолданылатын ескертулерді мына бөлімнен қараңыз:
<https://www.oecd.org/en/about/terms-conditions.html>